

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Protiprávní činnost bezpečnostních složek spadajících do působnosti GIBS

Michaela Havelková

Bakalářská práce
2015

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela Havelková**
Osobní číslo: **E120045**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Ekonomika pro kriminalisty a celníky**
Název tématu: **Protiprávní činnost bezpečnostních složek spadajících do působnosti GIBS**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je analýza a vývoj trestné činnosti a přestupky jednotlivých bezpečnostních složek spadajících do působnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů, vyhodnocení jednotlivých porušení zákona, vyčlenění majetkových a hospodářských činů a jejich ekonomický dopad na společnost.

Osnova:

- Metody, zdroje, pojmosloví.
 - Teoretické východisko.
 - Charakteristika bezpečnostních složek.
 - Případová studie.
 - Vlastní zhodnocení.
-

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 35 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

ČASTORÁL, Z. Ekonomická kriminalita a management. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011, 352 s. ISBN 978-807-4520-051.
HORALEK, P. "Spravedlnost" mocných: kmotři a pesaci českých mafií. 1. vyd. Krasná Lipa: Marek Belza, 2010, 479 p. ISBN 80-871-1611-9.
SALVET, L. Kriminalita policistů České republiky. Praha: Linde, 2011, 256 s. ISBN 978-807-2018-499.
ŠKODA, J. Zákon o policii s komentářem. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 396 s. ISBN 978-807-3801-601.
ŽEMLIČKA, L. Celní zákon a předpisy související v praxi. 1. vyd. Olomouc: Andragogos Agency (ANAG), 1998, 399 s. ISBN 80-856-4640-4.

Vedoucí bakalářské práce:
Ing. Zdeněk Řízek, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: 29. září 2014
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2015

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 29. září 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Zdeňku Řízkovi, Ph.D za jeho odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce. Poděkování patří všem organizacím, díky jejich kladnému přístupu mohla tato práce vzniknout. Zvláštní poděkování bych ráda věnovala rodině za podporu a pomoc

během studií.

ANOTACE

Bakalářská práce „Protiprávní činnost bezpečnostních složek spadajících do působnosti GIBS“ se zabývá vysvětlením pojmu bezpečnost, popisem jednotlivých bezpečnostních složek a vybranými částmi trestního zákoníku. V praktické části se zabývá analýzou protiprávního jednání bezpečnostních složek a případovou studií. Tato práce má vypovídat o problematice kriminality zaměstnanců bezpečnostních sborů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Bezpečnostní sbory, trestný čin, GIBS, HDP, bezpečnost

TITLE

Unlawful activities of security forces fall within

ANNOTATION

Bachelor thesis "Illegal activity of security components which belongs to GIBS" deals with explanation of the concept of security, description of individual security components and selected parts of the Criminal lawbook. In practical part it deals with analysis of illegal acting of security components and case studies. This work testify about criminality of employees and security components issues.

KEYWORDS

Safety, security forces, GIBS, criminal act, GDP

OBSAH

ÚVOD	11
1 BEZPEČNOST ČESKÉ REPUBLIKY.....	13
1.1 BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA	13
1.2 SLOŽKY BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU.....	14
1.3 BEZPEČNOSTNÍ SBORY	16
1.3.1 Policie České republiky	16
1.3.2 Hasičský záchranný sbor	18
1.3.3 Celní správa.....	19
1.3.4 Vězeňská služba	20
1.3.5 Bezpečnostní informační služba	20
1.3.6 Úřad pro zahraniční styky a informace	21
1.3.7 Generální inspekce bezpečnostních sborů.....	22
2 GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ	23
2.1 VZNIK	23
2.2 O INSTITUCI	23
2.2.1 Organizační struktura.....	24
2.2.2 Ekonomická charakteristika instituce.....	25
2.3 ZKOUŠKA SPOLEHLIVOSTI	25
3 VYSVĚTLENÍ VYBRANÝCH POJMŮ Z TRESTNÍHO PRÁVA	27
3.1 TRESTNÝ ČIN	27
3.2 TRESTNÍ ZÁKONÍK ZVLÁŠTNÍ ČÁST A VYBRANÉ HLAVY	28
4 ANALÝZA TRESTNÉ ČINNOSTI BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK SPADAJÍCÍCH POD GIBS ..	35
4.1 ANALÝZA KRIMINALITY	35
4.2 VÝVOJ KRIMINALITY U BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ	39
4.2.1 Policie České republiky	40
4.2.2 Vězeňská služba	43
4.2.3 Celní správa.....	44
4.2.4 Generální inspekce bezpečnostních sborů.....	45
5 PŘÍPADOVÁ STUDIE.....	46
5.1 REGIONÁLNÍ HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT	46
5.2 TRESTNÁ ČINNOST BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK - MÍSTO SPÁCHÁNÍ	48
5.3 ZÁVISLOST MEZI MÍSTEM SPÁCHÁNÍ ČINU A HDP.....	49
5.3.1 Regresní analýza.....	49
5.3.2 Regresní analýzy pro rok 2012 a 2013	49

6 MAJETKOVÉ A HOSPODÁŘSKÉ TRESTNÉ ČINY A JEJICH EKONOMICKÝ DOPAD NA SPOLEČNOST	52
6.1 MAJETKOVÉ A HOSPODÁŘSKÉ TRESTNÉ ČINY.....	52
6.2 EKONOMICKÝ DOPAD NA SPOLEČNOST	55
ZÁVĚR.....	57
POUŽITÁ LITERATURA	59
SEZNAM PŘÍLOH	62

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Četnost stíhaných osob v bezpečnostních sborech a celé ČR v roce 2013	39
Tabulka 2: Četnost stíhaných osob v bezpečnostních sborech a celé ČR v roce 2012	40
Tabulka 3: Podíl jednotlivých krajů na tvorbě HDP v ČR v %	47
Tabulka 4: Vyšetřované trestné činy majetkové a hospodářské	53

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Rozdělení bezpečnostních složek	15
Obrázek 2: Schéma Generální inspekce bezpečnostních sborů	24
Obrázek 3: Rozdělení trestných činů s úmyslným zaviněním/z nedbalosti	35
Obrázek 4: Nejčastější trestné činy trestně stíhaných osob z bezpečnostních složek	36
Obrázek 5: Rozdělení trestných činů podle souvislosti se službou/ pracovní dobou	37
Obrázek 6: Rozdělení trestně stíhaných příslušníků bezpečnostních sborů podle délky služebního poměru	38
Obrázek 7: Vývoj počtu trestně stíhaných osob z Policie ČR	41
Obrázek 8: Vývoj počtu trestně stíhaných osob z Vězeňské služby ČR	44
Obrázek 9: Vývoj počtu trestně stíhaných osob z Celní správy ČR	44
Obrázek 10: Vývoj počtu trestně stíhaných osob z Generální inspekce bezpečnostních sborů	45
Obrázek 11: Regionální HDP na 1 obyvatele v roce 2012 a 2013	46
Obrázek 12: Místo spáchání trestného činu v roce 2012 a 2013	48
Obrázek 13: Regresní analýza pro rok 2012	50
Obrázek 14: Regresní analýza pro rok 2013	50
Obrázek 15: Vyšetřované hospodářské a majetkové trestné činy Inspekcí v roce 2012 a 2013	54

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

BIS	Bezpečnostní informační služba
BS	Bezpečnostní sbor
CS	Celní správa
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
FO	Fyzická osoba
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
HDP	Hrubý domácí produkt
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
IPČR	Inspekce Policie České republiky
IZS	Integrovaný záchranný systém
MV	Ministerstvo vnitra
PČR	Policie České republiky
PO	Právnícká osoba
Sb.	Sbírka zákonů
TČ	Trestný čin
ÚZSI	Úřad pro zahraniční styky a informace
VS	Vězeňská služba

ÚVOD

Zajistit bezpečnost pro své občany je základní povinností státu. Bezpečnost státu můžeme dělit na vnější a vnitřní. Vnější bezpečnost zabezpečuje především Armáda ČR. Vnitřní bezpečnost mají na starosti zejména bezpečnostní sbory. Tato bezpečnost je narušována trestnou činností uvnitř státu. V této práci se zabývám trestnou činností vybraných bezpečnostních sborů. Trestná činnost bezpečnostních sborů je většinou vnímána ze strany společnosti jako mimořádně nebezpečný jev. Nebezpečnost trestné činnosti bezpečnostních složek vyplývá z toho, že při páchání často využívají znalostí a informací, které získali v rámci služby/práce. V některých případech se můžeme setkat i s využitím materiálních prostředků, jako je například pistole, obušek, atd. Tyto prostředky by přitom měly sloužit pouze ke služebním účelům. Z toho plyne, že trestná činnost bezpečnostních sborů je mnohem závažnější, než je tomu u běžného občana.

Kvůli takovým případům byla zřízena Generální inspekce bezpečnostních sborů, která kontroluje a případně vyšetřuje trestnou činnost bezpečnostních sborů. Inspektoři prověřují případy, v nichž vystupují policisté a další členové vybraných bezpečnostních sborů. Prioritou GIBS je odhalovat ale zároveň i předcházet trestné činnosti bezpečnostních sborů. K tomu jí slouží především přednášky odborníků a zkoušky spolehlivosti, které provádí jako jediná instituce v ČR.

Cílem této práce je analyzovat protiprávní činnost bezpečnostních složek spadajících do působnosti GIBS se zaměřením na zjištění závislosti regionálního HDP na území, kde byly spáchány trestné činy bezpečnostními sbory a na rozbor jednotlivé kriminality právě bezpečnostních sborů. Zároveň budou vysvětleny jednotlivé pojmy týkající se této problematiky.

Úvodní část práce je věnována bezpečnosti České republiky, její bezpečnostní politice a bezpečnostnímu systému. Dále tu jsou rozděleny a popsány bezpečnostní sbory státu. Podrobněji zde jsou charakterizovány bezpečnostní sbory, které kontroluje právě GIBS. Jsou jimi Policie České republiky, Vězeňská služba, Celní služba a GIBS.

Druhá kapitola je zcela vyhrazena Generální inspekci bezpečnostních sborů. Je tu popsán její vznik, který byl zapříčiněn potřebou nezávislé instituce. Jsou tu popsány její kompetence a úkoly. Další kapitola vysvětluje některé pojmy z trestního zákoníku. Především ze zvláštní části trestního zákoníku, která se věnuje majetkovým, hospodářským trestným činům a trestným činům proti pořádku ve věcech veřejných.

Další kapitola analyzuje kriminalitu bezpečnostních sborů v letech 2012 a 2013. Jsou tu rozebrány a graficky znázorněny trestné činy příslušníků i zaměstnanců bezpečnostních sborů. Předposlední kapitola je také zaměřena na analýzu, a to regionálního HDP a místa spáchání protiprávního jednání. Poslední kapitola se zabývá ekonomickými dopady majetkových a hospodářských trestných činů na společnost. Navíc je zde konkrétní případ krádeže, kdy policista kradl na pracovišti.

1 BEZPEČNOST ČESKÉ REPUBLIKY

Bezpečnost lze nejobecněji charakterizovat jako pojem, který nemá žádný vlastní pozitivní obsah, nemá žádnou substanci. Je vždy popisem a vlastností konkrétního vztahu. Negativní formulace spočívá v důrazu na nepřítomnost a potlačení hrozeb, nebezpečí či rizik. Český výraz „bezpečnost“ pochází ze základu „bez péče“ neboli bez starosti, bez problému, mimo nebezpečí. Pozitivní formulace je vždy problematická, lze jen obtížně stanovit, od jaké míry je subjekt bezpečný a co vše pro to musí být zajištěno. Podle definice autorů České bezpečnostní terminologie je prvořadé, zda je subjekt připraven a ochoten se bránit a chránit. Bezpečnost lze také chápat objektivně (jako absenci hrozeb vůči nabytým hodnotám a zájmům) a subjektivně (jako absenci strachu z ohrožení sama sebe, svých hodnot a zájmů).¹

Dva základní významy bezpečnosti:

- Bezpečnost jako obecný atribut, znak, kritérium. Jedná se o vlastnost, která může nabývat hodnot od nuly až po relativní úplnost (bezpečnost není nikdy absolutní).
- Bezpečnost jako funkční sféra, oblast činnosti. Zahrnuje procesy zajišťování bezpečnosti a vztahuje se k vědomé a řízené činnosti konkrétních subjektů a institucí.

Bezpečnost ČR² lze charakterizovat jako stav, kdy ČR nehrozí bezprostřední ohrožení svrchovanosti, územní celistvosti, demokratických základů ČR nebo ve značném rozsahu vnitřního pořádku a bezpečnosti, životů a zdraví, majetkových hodnot nebo životního prostředí, ani není třeba plnit mezinárodní závazky o společné obraně. [1]

1.1 BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA

Bezpečnostní politika je soustavou základních státních zájmů a cílů, jakož i zásadních nástrojů k jejich dosažení, směřující k zabezpečení státní svrchovanosti a jednoty státu, ústavnosti a činnosti demokratických institucí, ekonomického a sociálního rozvoje státu, ochrany zdraví a životů občanů, majetku, kulturních statků, životního prostředí a plnění mezinárodních bezpečnostních závazků. Bezpečnost státu není nikdy úplná, vždy je relativní ve vztahu ke konkrétní situaci, ke konkrétním hrozbám, ať už vojenské či nevojenské povahy. Má svou objektivní stránku spočívající v reálně existujících hrozbách. A druhou stránku

¹ BALABÁN, STEJSKAL, 2010, s. 12

² BALABÁN, STEJSKAL, 2010, s. 47

subjektivní, vyplývající z toho, jak dané hrozby vnímá ten který stát či jeho vládní koalice, jaký význam jim přisuzuje a jak na ně reaguje.³

Složky vnitřní a vnější bezpečnosti se prolínají. Vnitřní bezpečnost má oboustranné vazby na světovou situaci (mezinárodní terorismus, migrace či proliferační). Vnitřní bezpečnost má svůj mezinárodní aspekt, stejně jako vnější bezpečnost svůj vnitřní aspekt. Jedná se zejména o otázku sdílení suverenity, bezpečnosti občanů a jejich států.

Bezpečnostní politika ČR v jejím souhrnném pojetí tvoří tyto hlavní dílčí politické komponenty: zahraniční politika ČR v oblasti bezpečnosti, obranná a vojenská politika ČR a konečně politika vnitřního pořádku a vnitřní bezpečnosti ČR. Příslušné předpoklady pro tvorbu a realizaci bezpečnostní politiky hlavně vytvářejí ekonomická a finanční politika ČR, průmyslová a obchodní politika ČR, legislativa. V širším záběru slova bezpečnostní politika zahrnuje ekologickou, sociální politiku, atd.

Bezpečnostní politiku můžeme vnímat v konceptuální rovině a realizační rovině. Koncepce bezpečnostní politiky ČR je stavěna na vědeckovýzkumných poznatcích analyticko-prognostického rázu, průběžně se přizpůsobuje aktuálním potřebám. Tvorba a realizace bezpečnostní politiky a bezpečnostního systému státu spolu s jeho ozbrojenými silami je podrobena stále demokratické kontrole. [37]

1.2 SLOŽKY BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU

Bezpečnostní systém ČR vytváří a rozvíjí komplexní hierarchicky uspořádaný bezpečnostní systém. Tvoří jej všechny významné prvky moci výkonné s funkčními kompetencemi v oblasti vnější a vnitřní bezpečnosti státu a jeho občanů. Základ tohoto systému je hlavně v legislativním vyjádření působnosti a vzájemných vazeb jednotlivých složek a jejich vazeb mimo bezpečnostní systém a ve stanovení jejich povinností. Bezpečnostní systém ČR plní funkci institucionálního nástroje při tvorbě a realizaci bezpečnostní politiky.⁴

Hlavní funkcí bezpečnostního systému ČR je řízení a koordinace činnosti jednotlivých složek odpovědných za zajišťování bezpečnostních zájmů ČR. Zajišťování bezpečnosti ČR není jen záležitostí složek, které jsou k tomu výslovně určeny, ale svým právně stanoveným podílem k němu přispívají jak státní orgány a orgány územní samosprávy, tak i právnické

³ ZOUBEK, Vladimír, 2007, s. 172 - 173

⁴ http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/bezpecnostni_system.html

a fyzické osoby. Za zajišťování bezpečnosti státu a za vedení a funkčnost celého bezpečnostního systému ČR je odpovědná vláda jako vrcholný orgán výkonné moci. [13]

Bezpečnostní systém musí neustále reagovat na měnící se podmínky a změny v bezpečnostním prostředí a na vytvářející se nové hrozby. Z tohoto důvodu je bezpečnostní systém ČR potřeba vidět jako otevřený a dynamicky se vyvíjející systém.⁵

Složky bezpečnostního systému:

- Složky institucionálního ústředí – prezident, parlament, vláda, ministerstva a jiné ústřední správní úřady.
- Složky institucionální územní – orgány krajů, obcí s rozšířenou působností a obcí,
- Složky výkonné – ozbrojené síly, bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné sbory, záchranné a havarijní služby.

Složka	
Bezpečnostní sbory	Policie ČR
	Hasičský záchranný sbor ČR
	Celní správa ČR
	Vězeňská služba ČR
	GIBS
Ozbrojené síly	Zpravod. služby
	Bezpečnostní informační služba
	Úřad pro zahraniční styky a informace
	Vojenské zpravodajství
	Armáda ČR
	Voj. kancelář prezidenta republiky
	Vojenská policie

Obrázek 1: Rozdělení bezpečnostních složek

Zdroj: Vlastní zpracování podle [17]

Dalším možný způsob členění bezpečnostních složek je podle (Zemana, P.) na⁶ vnitřní a vnější bezpečnost. Synonymem pro vnější je vojenská bezpečnost a vnitřní pro policejní bezpečnost. Podobně se odlišuje „měkká“ a „tvrdá“ bezpečnost. Obvykle se užívají anglické

⁵ Přednášky z Bezpečnostní politiky státu, 2014 - 2015

⁶ http://www.valka.cz/clanek_14431.html

termíny soft a hard security. *Hard security* je orientována na mezistátní hrozby, obrana je zajištěna vojenskými prostředky. *Soft security* využívá nevojenské prostředky (např. policii, tajné služby, prostředky ochrany životního prostředí). [28]

1.3 BEZPEČNOSTNÍ SBORY

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů [34] vymezuje právní poměry fyzických osob, které v bezpečnostním sboru vykonávají službu, jejich odměňování, řízení ve věcech služebního poměru a organizační věci služby. Bezpečnostní sbory jsou Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správa České republiky, Vězeňská služba České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace.⁷

1.3.1 Policie České republiky (PČR)

Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor založený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991. Slouží veřejnosti a jejím posláním je chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Plní mimo jiné úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti jí svěřené zákony, předpisy Evropských společenství a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu České republiky.⁸ [18]

Policie ČR a její hlavní činnosti

Podle platné právní úpravy, konkrétně §1 zákona č. 273/2008 Sb., ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky, je Policie České republiky jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor. Úkoly policie vymezuje §2 tohoto zákona a to tak, že policie slouží veřejnosti, přičemž má za úkol chránit bezpečnost osob, majetku a veřejný pořádek. Policie má předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti jí svěřené zákony, přímo použitelnými předpisy EU nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.⁹

⁷ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

⁸ <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>

⁹ BALABÁN, STEJSKAL, 2010, s. 145 – 146

Organizace Policie ČR

Policejního prezidenta, který stojí v čele Policejního prezidia a Policie ČR jako celku, po schválení vládou jmenuje do funkce ministr vnitra. Za výkon své funkce je odpovědný právě ministrovi vnitra. Do top managementu Policie ČR dále patří tři náměstkové policejního prezidenta (pro službu kriminální policie a vyšetřování, pro vnější službu a pro ekonomiku).¹⁰

Policii můžeme organizačně dělit podle jednotlivých služeb, které poskytuje, to je členění horizontální. Dělení podle rozsahu jejich působnosti je členění vertikální.

V případě PČR se jedná o členění na následující služby:

- služba pořádkové policie,
- služba dopravní policie,
- služba pro zbraně a bezpečnostní materiál,
- služba kriminální policie a vyšetřování,
- kriminalisticko-technická a znalecká služba,
- ochranná služba,
- služba cizinecké policie,
- letecká služba,
- služba rychlého nasazení,
- pyrotechnická služba. [1]

Policista, jeho povinnosti a oprávnění

Činnost Policie ČR je řešena zejména v Ústavě¹¹, v Listině základních práv a svobod¹², v zákoně o Policii České republiky¹³, v zákoně o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů¹⁴, v trestním zákoníku¹⁵ a dalších.¹⁶

Policistou se může stát výhradně osoba starší 18 let, trestně bezúhonná, vyhovující požadovanému stupni vzdělání. Musí být také zdravotně, fyzicky a psychicky způsobilá. Mezi

¹⁰ BALABÁN, STEJSKAL, 2010, s. 156-157

¹¹ zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹² Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

¹³ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

¹⁴ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

¹⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹⁶ Další právní předpisy: zákon o trestním řízení soudním, zákon o přestupcích, zákon o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů

další kritéria řadí zákon oprávnění seznamovat se s utajovanými informacemi, zákaz vstoupit do politické strany či hnutí, zákaz živnostenské či jiné výdělečné činnosti a členství v řídicích nebo kontrolních orgánech právnických osob vykonávajících podnikatelskou činnost.¹⁷

Všichni nově přijatí policisté jsou povinni absolvovat základní odbornou přípravu, která může trvat až 12 měsíců, popř. může následovat řízená šestiměsíční praxe na některém ze základních útvarů Policie ČR. Základní policejní výcvik realizují střední policejní školy Ministerstva vnitra ČR. Následný specializovaný výcvik provádí další detašovaná vzdělávací zařízení. Policejní akademie ČR je zařízení, kde mohou studovat jak policisté, tak civilisté. Mohou zde studovat bakalářský, magisterský nebo doktorský studijní program. [1]

Základní povinnosti policisty jsou definovány v hlavě třetí zákona o Policii ČR. Základní povinnosti policisty¹⁸ ze zákona jsou:

- zdvořilost (§ 9),
- iniciativa (§10),
- přiměřenost postupu (§11),
- prokázání příslušnosti (§ 12),
- poučování (§ 13). [23]

1.3.2 Hasičský záchranný sbor (HZS ČR)

Hasičský záchranný sbor České republiky byl založen na základě zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky. A jeho základním úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. Hasičský záchranný sbor ČR plní povinnosti v rozsahu a za podmínek stanovených souvisejícími právními předpisy, zejména zákonem 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému, zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Hasičský záchranný sbor ČR patří mezi základní složky Integrovaného záchranného systému.¹⁹ [11]

Hasičský záchranný sbor ČR tvoří Generální ředitelství HZS ČR a 14 hasičských záchranných sborů krajů. HZS ČR se řídí generálním ředitelstvím HZS ČR, které je součástí Ministerstva vnitra. Součástí generálního ředitelství jsou účelová a technická zařízení,

¹⁷ BALABÁN, STEJSKAL, 2010, s. 158 - 159

¹⁸ ŠKODA, 2009, s. 53

¹⁹ LINHART, ROUDNÝ, 2010, s. 117

například školy požární ochrany, technický ústav požární ochrany, opravárenský závod, základna logistiky a institut ochrany obyvatelstva.²⁰ [9]

1.3.3 Celní správa (CS)

Celní správa České republiky je bezpečnostním sborem a její činnost je součástí soustavy celního dohledu nad zbožím v rámci jednotného celního území Evropské unie. Při provádění tohoto dohledu pak postupuje v souladu s jednotnými celními předpisy EU. Celní správa ČR patří pod ministerstvo financí a tvoří Generální ředitelství cel s pozicí správního úřadu, dále 14 krajských celních úřadů, včetně jejich územních pracovišť, a Celní úřad Praha Ruzyně, který odbavuje lety do a ze zemí EU.²¹ Generální ředitelství cel vykonává svoji působnost na celém teritoriu České republiky.²² [38]

Česká celní správa má na starosti ochranu a regulaci domácího trhu formou výběru cla z dováženého zboží. Propouští zboží do některého z celních režimů a pro toto zboží stanovuje a vybírá vzniklý dluh. Dále vykonává kontrolu zahraničního obchodu s vojenským materiálem, kontroluje provádění společné zahraniční politiky EU, nakládání s odpady, obchod s chráněnými druhy fauny a flóry a též nelegální zaměstnávání cizinců. Celní správa je také jediným správcem spotřebních daní. To znamená správné zajištění a stanovení těchto daní a zabezpečení jejich úhrady. Mezi další kompetence CS patří prosazování práv duševního vlastnictví.²³

Orgány celní správy mají postavení policejního orgánu, čili orgánu činného v trestním řízení. Týká-li se předmětné trestné řízení vybraných trestných činů v oblasti cel, daní, podvodnictví s omamnými látkami, kontrolovaným zbožím a technologiemi, zahraničního obchodu s vojenským materiálem, neoprávněného nakládání s nebezpečnými odpady, zakázanými bojovými prostředky a radioaktivním materiálem, s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami, a dále v případech porušování autorského práva, průmyslových práv a práv k ochranné známce.

Mezi další úkol celní správy patří provádění kontrol v oblasti nákladní silniční dopravy. Jedná se především o vážení nákladních vozidel, dodržování povinných přestávek řidičů nebo splnění podmínek pro přepravu nebezpečných nákladů. [3]

²⁰ <http://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasicsky-zachranny-sbor-cr-zakladni-poslani.aspx>

²¹ Celní správa – Brožura, 2012, s. 2

²² ŽEMLIČKA, 1998, s. 15

²³ Celní správa – Brožura, 2012, s. 4-6

1.3.4 Vězeňská služba (VS)

Vězeňská služba patří mezi ozbrojené bezpečnostní sbory. Zahájila svoji činnost 1. ledna 1993 na základě zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. Má statut správního úřadu a účetní jednotky. Vězeňská služba uznává právní řád ČR, Listinu základních práv a svobod a Doporučení Rady Evropy. Nadřízeným orgánem je ministerstvo spravedlnosti. V čele Vězeňské služby stojí ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. Pod generální ředitelství patří vazební věznice, věznice, detenční ústavy, Akademie VS ČR, Střední odborné učiliště a zotavovny.²⁴

Vězeňská služba se člení na vězeňskou, justiční stráž a správní službu. Vězeňská stráž má na starosti výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody, řídí a střeží věznice a detenční ústavy. Také střeží, předvádí a eskortuje odsouzené osoby. Mezi další povinnosti patří výzkum v oboru penologie. Justiční stráž zabezpečuje pořádek a bezpečnost v budově soudů, státních zastupitelství a ministerstev. Pracují zde příslušníci ve služebním poměru a občanskí zaměstnanci. V rámci zaměstnaneckého vztahu je uchazeč přijímán na konkrétní místo.²⁵

Věznice

V České republice je 35 věznic – 10 vazebních, 2 detenční ústavy a 23 běžných věznic. Vazební věznice je určena pro obviněné, které poslal soud do vazby. Detenční ústavy jsou 2 v ČR a to v Brně a v Opavě. Jsou určeny pro lidi, kteří spáchali trestný čin, ale vzhledem k jejich psychické poruše za něj nejsou odpovědní. Je ve správě vězeňské služby, ale jedná se o zdravotnická zařízení. Ve věznici jsou odsouzení, kteří si odpykávají trest odnětí svobody. Podle § 56 zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku rozdělujeme věznice na 4 druhy – s dohledem, s dozorem, s ostrahou, se zvýšenou ostrahou. [15], [30]

1.3.5 Bezpečnostní informační služba (BIS)

Bezpečnostní informační služba je civilní kontrarozvědnou zpravodajskou službou, jejíž fungování upravuje zákon o Bezpečnostní informační službě (č. 154/1994 Sb.). Posláním a cílem Bezpečnostní informační služby je předvídat, otupovat a vylučovat nejzávažnější anticivilizační rizika ohrožující stát a v důsledku každého jeho občana.²⁶ Příjmy a výdaje tvoří samostatnou kapitolu státního rozpočtu. Ředitele jmenuje a odvolává vláda. Bezpečnostní

²⁴ <http://tema.novinky.cz/vezenska-sluzba-ceske-republiky>

²⁵ <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/cile-a-poslani-vs-cr-6124>

²⁶ <http://www.bis.cz/kdo-jsme.html>

informační služba nemá jednoho politicky odpovědného ministra. Její vedení je kolektivní těleso v počtu 15 – 19 členů.²⁷ [1], [2]

Bezpečnostní informační služba spadá mezi zpravodajské služby s vnitřní působností, které nemají žádné tzv. výkonné pravomoci, tj. pravomoci orgánů represivních, vynucujících zákon. Nesmějí zatknout, vyslýchat, konat domovní prohlídky, atd. K získávání informací využívá BIS tzv. zpravodajské prostředky, jimiž jsou zpravodajská technika, krycí prostředky, krycí doklady a sledování.²⁸

Služba zajišťuje informace o:

- záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti ČR,
- zpravodajských službách cizí moci,
- činnostech ohrožujících ochranu utajovaných informací,
- činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy státu,
- organizovaném zločinu a terorismu. [1]

1.3.6 Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI)

Úřad pro zahraniční styky a informace je rozvědnou civilní zpravodajskou službou České republiky. Jeho právní úpravu nalezneme ve střešovém zákoně č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, speciální zákon nemá. V čele úřadu stojí ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr vnitra se souhlasem vlády. Ministr vnitra také vládě odpovídá za činnost služby. Přes uvedené vazby není organizační součástí Ministerstva vnitra ČR. Je samostatným státním orgánem. Stejně jako Bezpečnostní informační služba nemá činnost Úřadu pro zahraniční styky a informace represivní charakter.²⁹ [1]

Úkolem Úřadu pro zahraniční styky a informace je zajišťovat informace mající původ v zahraničí, důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů ČR. Úkoly jsou ukládány v mezích působnosti vládou a prezidentem prostřednictvím ministra vnitra. Intenzivní spolupráci úřad udržuje s Ministerstvem zahraničních věcí. Probíhá mezi nimi potřebná konzultace o aktuálních problémech zahraničně politických vztahů.³⁰ [26]

²⁷ BALABÁN, STEJSKAL, 2010, s. 224 -225

²⁸ BALABÁN, STEJSKAL, 2010, s. 225-226

²⁹ BALABÁN, STEJSKAL, 2010, s. 241 - 242

³⁰ <http://www.uzsi.cz/cz/pro-koho-pracujeme.html>

1.3.7 Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS)

Generální inspekce bezpečnostních sborů je instituce provádějící kontrolu bezpečnostních složek. Inspektoři prověřují případy, v nichž vystupují jako podezřelí policisté ČR, Celní správa, Vězeňská služba a GIBS. Více v další kapitole.³¹ [7]

³¹ <http://www.gibs.cz/o-instituci>

2 GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ

2.1 VZNIK

Inspekce ministra vnitra, později Inspekce Policie České republiky se zbavila závislosti na velení policie a ministerstva vnitra a změnila se na Generální inspekci bezpečnostních sborů³² podřízenou přímo vládě. Přeměnu názvu provázelo i rozšíření pravomocí rovněž na Vězeňskou službu ČR a Celní správu ČR a vybavení pravomocemi úřadu pro vyšetřování. Hlavním důvodem pro vznik inspekce byla potřeba institucionální nezávislosti vysoce odborně erudovaného orgánu. Postavení Inspekce v právním řádu ČR je vymezeno zákonem č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů, ve znění pozdějšího doplnění. Tento zákon vymezuje právní postavení, zaměření činnosti, hlavní úkoly, metody a formy práce a systém vnější kontroly. GIBS začal fungovat 1. ledna 2012. [16]

2.2 O INSTITUCI

Generální inspekce bezpečnostních sborů je samostatným ozbrojeným bezpečnostním sborem, v jehož čele stojí ředitel. Na zaměstnance inspekce se vztahuje zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů 361/2003 Sb. Inspekce při plnění svých povinností spolupracuje s ozbrojenými silami, bezpečnostními sbory a dalšími orgány veřejné správy, jakož i s právníckými a fyzickými osobami.³³

Úkoly a povinnosti inspekce jsou uvedeny v zákonu o Generální inspekci bezpečnostních sborů č. 341/2011Sb. Hlavním předmětem činnosti je vyhledávat, odhalovat a vyšetřovat fakta nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je příslušník Policie České republiky, celník, příslušník Vězeňské služby, příslušník inspekce anebo zaměstnanci těchto útvarů. Inspekce též provádí zkoušku spolehlivosti vůči protiprávnímu jednání uvedených příslušníků a zaměstnanců. Navrhuje proti takovému jednání opatření a vydává metodická doporučení pro činnost jednotlivých bezpečnostních sborů.

U příslušníků a občanských zaměstnanců policie se zabýváme veškerou kriminalitou, u zaměstnanců celní správy a vězeňské služby trestnými činy spáchanými v kontextu s plněním pracovních úkolů. U příslušníků a zaměstnanců inspekce řídí fázi před zahájením trestního stíhání vnitřní oddělení inspekce, fázi vyšetřování, počínaje zahájením trestního stíhání, vede státní zástupce. [7]

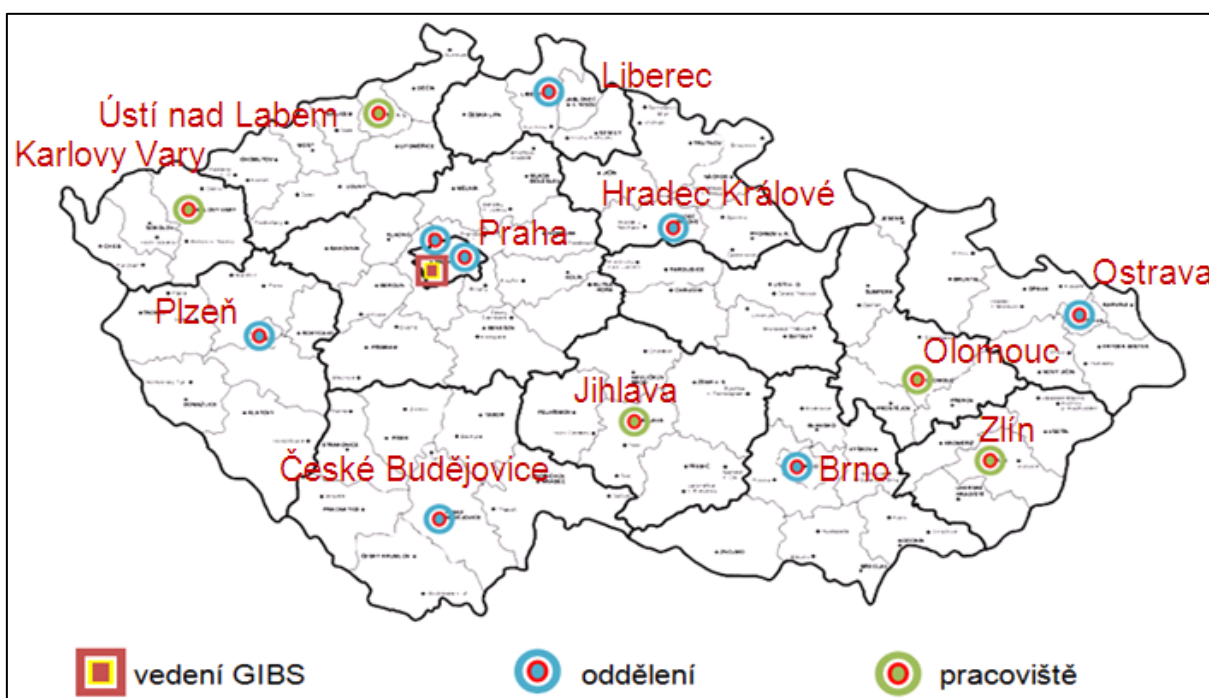
³² <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Martin-Stin-GIBS-po-roce-275382>

³³ <http://www.gibs.cz/o-instituci>

2.2.1 Organizační struktura

V čele GIBS stojí ředitel, kterého jmenuje předseda vlády na návrh vlády a po projednání v příslušném výboru poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Z výkonu své funkce je ředitel inspekce odpovědný předsedovi vlády. Funkční období ředitele Inspekce je 5 let.³⁴

Základními organizačními součástmi Generální inspekce bezpečnostních sborů jsou odbory vedené vedoucími a podřízené řediteli a oddělení řízená vedoucími a podřízená příslušným náměstkům. Speciální pozici v rámci inspekce má interní auditor. Ředitel řídí své náměstky, vedoucího odboru kanceláře ředitele, který je současně bezpečnostním ředitelem, vedoucího odboru vnitřních záležitostí, hlavního ekonoma a interního auditora.

Obrázek 2: Schéma Generální inspekce bezpečnostních sborů

Zdroj:[8]

Náměstkům ředitele jsou podřízena oddělení provádějící odhalování, prověřování a dokumentaci trestných činů a zjišťování a vyšetřování jejich pachatelů z řad příslušníků a zaměstnanců určených bezpečnostních sborů, oddělení zajišťující specifické úkony trestního řízení a servisní činnosti inspekce v oblasti informačních technologií, speciálních a zvláštních činností. Některá oddělení a jejich odloučená pracoviště jsou rozmístěna v celé České republice v sídlech samosprávných krajů a je jim svěřena teritoriální působnost. Hlavní

³⁴ <http://www.gibs.cz/o-instituci/povinne-zverejnovane-informace>

ekonom má na starost činnost finančního a plánovacího oddělení a oddělení správy majetku.
[7]

2.2.2 Ekonomická charakteristika instituce

Od 1. ledna 2012 funguje inspekce jako organizační složka státu s vlastní rozpočtovou kapitolou. Toto řešení přineslo organizaci ekonomickou samostatnost oproti postavení Inspekce Policie České republiky, kterou ekonomicky zajišťovaly ministerstvo vnitra a Policie ČR. Tím je Inspekci dána odpovědnost za hospodaření se svěřenými prostředky státu k zabezpečení plné funkčnosti a efektivity činnosti organizace. Ke kontrole hospodaření je pověřen Inspekci interní auditor. Existuje centrální složka, vedená hlavním ekonomem, zajišťující ekonomické činnosti inspekce.³⁵

Inspekce hospodaří celkem s 20 vlastními objekty rozmístěnými v Praze, Karlových Varech, Ústí nad Labem, Velké Úpě, Hradci Králové, Jihlavě, Zlíně, Olomouci a Ostravě. Dále užívá 5 objektů formou výpůjčky od jiných OSS a 4 objekty v nájmu od jiných subjektů.³⁶ [8]

2.3 ZKOUŠKA SPOLEHLIVOSTI

Zkoušku spolehlivosti dělají příslušníci specializovaného pracoviště Inspekce u příslušníků a zaměstnanců Policie ČR, Vězeňské služby, Celní správy a Inspekce. Inspekce je jediným orgánem v ČR, který tyto zkoušky provádí.³⁷

Jedná se o navození situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit v rámci výkonu služby nebo zaměstnání a se kterou se často setkává. Cílem této zkoušky je předcházení, zamezování a odhalování protiprávního jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů. Zkouška spolehlivosti nesmí bezprostředně ohrozit nebo poškodit nejen majetek nebo zdraví osob, ale nesmí dojít ani k omezení svobody osob. Avšak musí být zachována lidská důstojnost.

Zkoušku spolehlivosti provádí inspektor či jiná osoba s jejím souhlasem, za jejíž jednání je však inspektor odpovědný a která se musí řídit jeho instrukcemi. Osoba vykonávající zkoušku spolehlivosti je oprávněna sdělovat nepravdivé údaje, což je v praxi nezbytné pro účinné provádění této činnosti. Průběh zkoušky, kromě standardního úředního záznamu, musí být dokumentován obrazovým a zvukovým záznamem. V situaci, kdy se zkoušená osoba dopustí protiprávního jednání, je o tom bez zbytečného průtahu informována a záznam

³⁵ Zpráva o činnosti GIBS, 2013, s. 2

³⁶ Zpráva o činnosti GIBS, 2013, s.13

³⁷ Zpráva o činnosti GIBS, 2013 s. 6

je předán příslušnému bezpečnostnímu sboru, který je povinen jej založit do osobního spisu této zkoušené osoby.

Inspekce musí jednou za půl roku předat příslušnému bezpečnostnímu sboru jména osob, vůči kterým byla zkouška provedena a které se při ní protiprávního jednání nedopustily. [8]

3 POJMOSLOVÍ Z TRESTNÍHO PRÁVA

Trestní právo je odvětví veřejného práva, které upravuje, jaká společensky nepříznivá jednání jsou trestnými činy, jaké jsou sankce za jejich spáchání a jakým způsobem stát prostřednictvím svých příslušných orgánů spáchání trestných činů a jejich pachatele zjišťuje a trestá. Trestní právo je součástí právního řádu České republiky.³⁸

Trestní právo procesní je odvětví práva, které chrání před trestnými činy zájmy společnosti a ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob tím, že upravuje kroky orgánů činných v trestním řízení a jiných osob zúčastněných na trestním řízení při zjišťování trestných činů, při rozhodování o nich, při výkonu rozhodnutí a při předcházení a zamezování trestné činnosti.

Trestní právo hmotné je vymezeno v trestním zákoníku. Ve své obecné části především stanoví, co je trestným činem a jaké jsou jeho zákonné náležitosti, a vymezuje škálu trestů, respektive ochranných opatření, jež mohou být pachateli trestného činu uloženy. Ve zvláštní části pak taxativně vymezuje všechny druhy trestných činů a uvádí i sankce za jejich spáchání. [22]

Trestní zákoník je vyhlášený ve Sbírce zákonů pod číslem 40/2009. Nový trestní zákoník nabyl účinnosti 1. ledna 2010. V první části v rozmezí 1 až 139 paragrafu definuje časovou a místní působnost trestních zákonů, základy trestní odpovědnosti, účastníky trestného činu, okolnosti vylučující protiprávnost činu, zánik trestní odpovědnosti, trestní sankce, zahlazení odsouzení, zvláštní ustanovení o některých pachatelích (např. mladiství) a výkladová ustanovení. Druhá, Zvláštní část (§140 až §418) definuje skutkové podstaty jednotlivých trestných činů včetně těch proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, proti rodině a dětem či činy hospodářské.³⁹ [36]

3.1 TRESTNÝ ČIN

Definice pojmu trestného činu je obsaženo v ustanovení § 13 trestního zákoníku. „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně*“.⁴⁰ K trestní odpovědnosti je zapotřebí úmyslného zavinění, nestanoví-li zákon jinak. Trestné činy se rozdělují na přečiny a zločiny. Přečiny jsou všechny

³⁸ STRAUS, VAVERA, 2010, s. 200

³⁹ <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik>

⁴⁰ VANTUCH, 2011, s. 31

nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, za něž je trest odnětí svobody maximálně na pět let. Zločiny jsou pak všechny trestné činy, které trestní zákon nepovažuje za přečiny.⁴¹

Zavinění je vnitřní (psychický) vztah pachatele trestného činu k porušení nebo ohrožení zájmu chráněnému trestním zákonem vyvolanému způsobem uvedeným v trestním zákoně. Podle ustanovení § 15 trestního zákoníku je trestný čin spáchán úmyslně⁴² v případě, pokud pachatel:

- *chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo*
- *věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že jej způsobí, byl s tím srozuměn.*

Z nedbalosti⁴³ je podle §16 trestního zákoníku trestný čin spáchán tehdy, pokud pachatel:

- *věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, nebo*
- *nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl. [29]*

3.2 TRESTNÍ ZÁKONÍK ZVLÁŠTNÍ ČÁST A VYBRANÉ HLAVY

Uspořádání zvláštní části trestního zákoníku je významné pro orientaci v zákoně, zdůrazňuje se jí stupnice hodnot a je jednou z významných pomůcek pro výklad práva.⁴⁴

Zvláštní část trestního zákoníku je rozdělena do 13 hlav.

- I. Trestné činy proti životu a zdraví
- II. Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství
- III. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti
- IV. Trestné činy proti rodině a dětem
- V. Trestné činy proti majetku
- VI. Trestné činy hospodářské
- VII. Trestné činy obecně nebezpečné
- VIII. Trestné činy proti životnímu prostředí

⁴¹ VANTUCH, 2011, s. 31-32

⁴² VANTUCH, 2011, s. 35-36

⁴³ VANTUCH, 2011, s. 39

⁴⁴ VANTUCH, 2011, s. 449-450, 451

- IX. Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci
- X. Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných
- XI. Trestné činy proti branné povinnosti
- XII. Trestné činy vojenské
- XIII. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy

Změna v přístupu k trestně právní ochraně významných společenských zájmů zahrnutých v trestním zákoníku a nadřazení základních lidských práv a svobod nad ostatní zájmy chráněné tímto zákoníkem vyjadřuje i nové pořadí jednotlivých hlav části druhé. Do popředí pozornosti a trestněprávní ochrany se dostává člověk, jeho život, zdraví, tělesná integrita, osobní svoboda, nedotknutelnost, důstojnost, čest, ochrana jeho soukromí, obydlí, majetku a jiných jeho základních lidských práv, svobod a zájmů. Z těchto důvodů najdeme v první hlavě trestné činy proti životu a zdraví.

Trestní zákoník vychází z individuální trestní odpovědnosti FO, které jsou odpovědné jen za vlastní jednání, tudíž je vyloučena kolektivní odpovědnost. Trestní odpovědnost je založena na zavinění a ukládání a výkon sankcí vyjadřuje adekvátnost trestání ve vztahu k závažnosti trestného činu a osobě pachatele. [29]

Z důvodu zaměření práce bude v dalších kapitolách popsána jen hlava 5. Trestné činy proti majetku, 6. Trestné činy hospodářské a 10. Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných.

3.2.1 HLAVA V. TRESTNÉ ČINY PROTI MAJETKU

Do hlavy V. Trestné činy proti majetku například patří krádež, zpronevěra, podvod, pojistný podvod, úvěrový podvod, lichva, legalizace výnosů z trestné činnosti, atd. Tyto trestné činy⁴⁵ jsou zaměřeny proti vlastnictví a majetku jako celku. Spadají sem i trestné činy ohrožující nehmotné statky, jako jsou osobní informace, autorská práva apod. [18]

§ 205 Krádež - Krádeže se dopustí, *kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a*

a) způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou,

b) čin spáchá vloupáním,

c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí,

d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo

e) čin spáchá na území, na němž je prováděna nebo byla provedena evakuace osob,

⁴⁵ <http://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-majetkove-trestne-ciny.aspx>

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.⁴⁶

Krádeže se dopustí ten, kdo odcizí cizí věc v hodnotě vyšší než pět tisíc korun českých (pokud jde o hodnotu nižší, jedná se pouze o přestupek). Pachateli hrozí trest odnětí svobody až na dva roky či peněžitý trest nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§ 206 Zpronevěra - Zpronevěra znamená, že pachatel si присvojí cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která mu byla svěřena. Tím způsobí na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou. Pachatel bude potrestán odnětím svobody až na dva roky, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§ 209 Podvod - Trestný čin podvod můžeme popsat jako čin, kdy pachatel sebe nebo někoho jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl. Využije něčího omylu nebo zamlčí důležité skutečnosti a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou. Pachatel bude potrestán odnětím svobody až na dva roky, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty. [35]

3.2.2 HLAVA VI. TRESTNÉ ČINY HOSPODÁŘSKÉ

Hlava VI. se dále rozděluje na 4 díly:

- Díl § 233 – 239 Trestné činy proti měně a platebním prostředkům
- Díl 2 § 240 – 247 Trestné činy daňové, poplatkové a devizové
- Díl 3 § 248 – 267 Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou
- Díl 4 § 268 – 271 Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu⁴⁷

§ 234 Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku - Tento paragraf lze popsat jako jednání, kdy pachatel sobě nebo jinému bez souhlasu oprávněného držitele opatří, zpřístupní, přijme nebo přechovává platební prostředek jiného, zvláště nepřenositelnou platební kartu identifikovatelnou podle jména nebo čísla, elektronické peníze, příkaz k zúčtování, cestovní šek nebo záruční šekovou kartu. Ten, kdo se tohoto činu dopustí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§ 240 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby - Pachatel, který ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek či jinou podobnou povinnou platbu anebo vyláká výhodu na některé z těchto

⁴⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – Zvláštní část, Hlava V. Trestné činy proti majetku

⁴⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – Zvláštní část, Hlava VI. Trestné činy hospodářské

povinných plateb, tomu hrozí odnětí svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákaz činnosti. Od 1. ledna 2015 nabyla účinnosti novelizace, která z tohoto paragrafu odebrala příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění.

§ 268 Porušení práv k ochranné známce a jiným označením - Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo uvede do oběhu výrobky nebo poskytuje služby neoprávněně označené ochrannou známkou, k níž přísluší výsadní právo jinému, nebo známkou s ní zaměnitelnou či pro tento účel sobě nebo jinému takové výrobky nabízí, zprostředkuje, vyrobí, doveze, vyveze nebo jinak opatří nebo přechovává. Anebo pachatel takovou službu nabídne nebo zprostředkuje. Za tento trestný čin hrozí odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti případně propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. [35]

3.2.3 HLAVA X. TRESTNÉ ČINY PROTI POŘÁDKU VE VĚCECH VEŘEJNÝCH

Hlava X. se člení na 8 dílů, v této práci se budeme zabývat se 2. dílem, což jsou trestné činy úředních osob a 3. dílem pojmenovaným úplatkářství.

Korupce

Mnohdy používaný pojem korupce (z lat. corruptio) není přesně definován, i když se hodně často používá. Sahá hluboce do minulosti, získáváním určitých privilegií, kupováním si přízně. Udržování si vlivu podle antického Říma „chléb a hry“. Latentně se vyskytuje tam, kde existuje nějaký nedostatek. Může se jednat o deficit věcí (zboží), ale i o chybějící služby nebo absence práva. Po r. 1989 se korupce projevovala v kolosálních majetkových přesunech v rámci privatizace a restitucí a vytvořeného korupčního prostředí. Korupce má velmi mnoho podob, historicky se mění její formy a rozsah.⁴⁸

Můžeme říci, že korupce:

- spočívá ve způsobech, jak obejít konkurenční prostředí,
- tím, že poškozují podmínky soutěže, likviduje rovné postavení mezi účastníky soutěže a smysl soutěže samotné,
- je obecný pojem s riziky pro všechny státy bez výjimky i pro jejich politické a ekonomické struktury,
- může zasahovat politické strany a jejich představitele. [4]

⁴⁸ ČASTORÁL, 2011, s. 145-146

Vymezení korupce v České republice

Korupci lze popsat jako vztah mezi dvěma subjekty, ať jednotlivci nebo institucemi, z nichž jeden nabízí a většinou i poskytuje druhému určitou formu odměny za poskytnutí či příslib neoprávněné výhody. Druhý pak předpokládá, že za tuto poskytnutou výhodu mu bude slíbena materiální či nemateriální odměna.⁴⁹ Transparency International⁵⁰ používá i svou definici: „*Korupci lze definovat jako zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního (soukromého) prospěchu.*“ [12], [24]

V legislativě ČR není tento společensky škodlivý jev přímo zakotven. Je však postihovaný hlavně trestnými činy uvedenými v druhé části, hlavě 10 trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.), nadepsané Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných.⁵¹ Jedná se především o trestné činy podle:

- § 331 Přijetí úplatku,
- § 332 Podplácení,
- § 333 Nepřímé úplatkářství a
- § 334 Společné ustanovení. [14]

§127 Úřední osoba

Nový trestní zákoník trochu pozměnil koncepci ochrany veřejně činných osob. Již nemluvíme o veřejném činiteli, ale o tzv. úřední osobě. Ochranu pak poskytuje nejenom úředním osobám zdejší, ale i cizozemským úředním osobám, pokud je to sjednáno v mezinárodní smlouvě. Podle nového trestního zákoníku⁵² je úřední osobou (§127 trestního zákoníku):

- *soudce,*
- *státní zástupce,*
- *prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci,*
- *člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci,*

⁴⁹ <http://www.mvcr.cz/clanek/faq-vymezeni-pojmu-jak-definovat-pojem-korupce.aspx>

⁵⁰ TRANSPARENCY INTERNATIONAL: nevládní nezisková organizace, jejímž cílem je mapovat stav korupce v ČR a svou činností aktivně přispívat k jejímu omezování. - <http://www.transparency.cz/co-je-to-korupce/>

⁵¹ <http://www.nfpk.cz/definice-korupce>

⁵² <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/uredni-osoba-verejny-cinitel>, Zákon č. 40/2009 Sb.

- *příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie,*
- *soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce,*
- *notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař,*
- *finanční arbitr a jeho zástupce,*
- *fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží.*

Výše zmínění jsou úředními osobami jen tehdy, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používají při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů. Trestní odpovědnost pachatelů při ochraně úřední osoby přitom nastane jen tehdy, pokud spáchali trestní čin v souvislosti s výkonem pravomoci a odpovědností dané úřední osoby. Jednoduše řečeno to znamená: pokud zaútočím na policistu proto, že mi dal pokutu za špatné parkování, jedná se o trestný čin násilí proti úřední osobě podle § 325 trestního zákoníku. Jestliže ho ale konfrontuje proto, že si na plese při tanci dovoloval moc vůči mé manželce, tak se jedná o trestný čin výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku. [25]

§ 329 Zneužití pravomoci úřední osoby se dopustí⁵³ „*Úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch:*

- a) vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu,*
- b) překročí svou pravomoc, nebo*
- c) nesplní povinnost vyplývající z její pravomoci, bude potrestána odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti“.*

Objektem tohoto trestného činu je zájem státu na řádném výkonu pravomoci úřední osoby, který je v souladu s právním řádem a na ochraně práv a povinností fyzických a právnických osob. [29]

Pokud osoba vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu, jde o porušování nebo obcházení určitého zákona nebo právní normy. O překročení pravomoci se jedná, když pachatel vykonává činnost, která patří do pravomoci jiné úřední osoby, popř. jiného orgánu, a to buď nadřízeného, nebo též podřízeného. O nesplnění povinnosti vyplývající z její pravomoci potom jde, když pachatel nesplní povinnost svěřenou mu zákonem nebo jiným právním předpisem. Z výše uvedeného je jednoznačně patrné,

⁵³ VANTUCH, 2011, s. 1152-1153

že zneužití pravomoci úřední osoby zahrnuje rozsáhlou škálu trestných činů obecného, ale i hospodářského charakteru. Činem pachatele může vzniknout nejen materiální škoda, kterou lze vyčíslit v penězích, ale i nemateriální újma, jako je např. škoda na právech, na zdraví, morální škoda, poškození v zaměstnání, v rodinném životě apod.⁵⁴ [8]

Pokud příslušník bezpečnostního sboru překročí svoji pravomoc a uskutečňuje zákrok, k němuž není podle zákona oprávněn, nevztahuje se na něj ochrana úřední osoby podle §325 a §326. Povinností příslušníků Policie ČR je zakročit v mezích zákona, případně učinit jiná opatření nezbytná k provedení zákroku. Především je-li páchán trestný čin nebo přestupek, a to i když není ve službě.⁵⁵

§ 330 Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti, spočívá v tom⁵⁶ „*Úřední osoba, která při výkonu své pravomoci z nedbalosti zmaří nebo podstatně ztíží splnění důležitého úkolu, bude potrestána odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti*“. [29]

⁵⁴ Zpráva o činnosti GIBS, 2013, s. 45

⁵⁵ VANTUCH, 2011, 1155-1156

⁵⁶ VANTUCH, 2011, s. 1157

4 ANALÝZA TRESTNÉ ČINNOSTI BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK SPADAJÍCÍCH POD GIBS

Tato kapitola je zaměřena na analýzu celkové kriminality bezpečnostních složek spadajících do působnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů. Jedná se tedy o zaměstnance a příslušníky Policie ČR, Celní správy, Vězeňské služby a Generální inspekce bezpečnostních sborů. Jelikož Inspekce začala fungovat až od roku 2012, zaměřila jsem svůj výzkum především na roky 2012, 2013. Starší statistická data jsou spíše informativní, poněvadž byla čerpána od jiných institucí.

4.1 ANALÝZA KRIMINALITY

Vyšetřované osoby byly v roce 2013 trestně stíhány pro celkem 407 trestných činů, což bylo o 60 méně než v roce 2012. Přičemž z toho bylo 380 trestných činů s úmyslným zaviněním, což je o 42 trestných činů méně než v roce 2012. A 27 trestných činů zaviněných z nedbalosti, oproti roku 2012 to znamená pokles o 18 trestných činů. Ve 26 případech byl trestný čin spáchán se zbraní, což je o 14 případů víc než v roce předešlém.⁵⁷

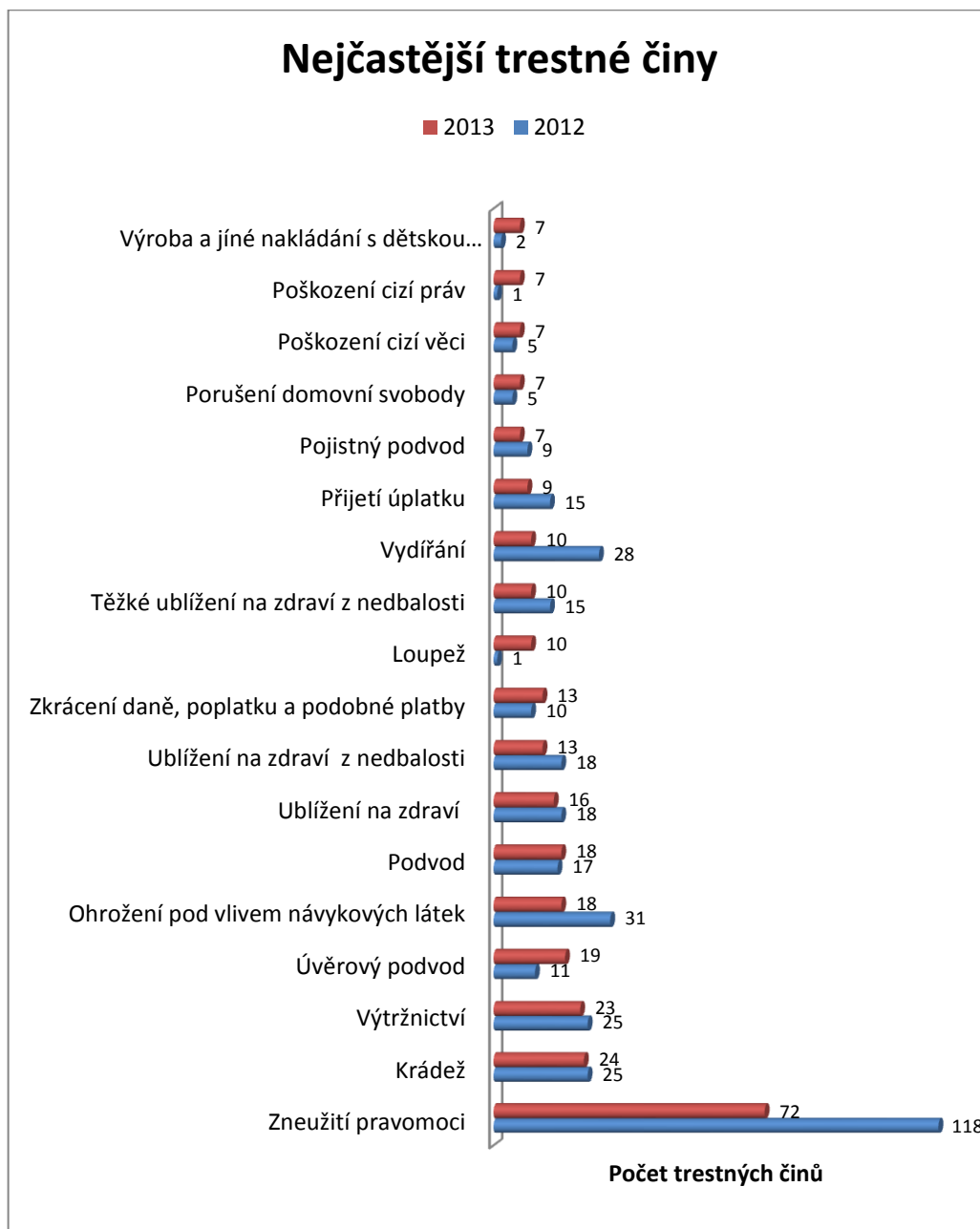
Obrázek 3: Rozdělení trestných činů s úmyslným zaviněním/z nedbalosti

Zdroj: Vlastní zpracování [8]

Na obrázku č. 4 je patrné, že nejčastěji byli pachatelé trestně stíháni za zneužití pravomoci úřední osoby, a to celkem v 72 případech, což procentuálně činí 17,7 % z celkového počtu spáchaných trestných činů. Oproti roku 2012 je výrazný pokles tohoto trestného činu o 46

⁵⁷ Zpráva o činnosti GIBS, 2013, s. 43-44

případů. Mezi další nejčastější trestné činy patří krádež, celkem ve 24 případech, což představuje 5,9 % z celkového počtu trestných činů. Trestný čin výtržnictví byl spáchán v 23 případech, což představuje pokles o 2 trestné činy. V případě úvěrového podvodu bylo spácháno 19 trestných činů, v roce 2012 to bylo jen 11 případů, zde se jedná o zřetelný nárůst kriminality bezpečnostních sborů.

Obrázek 4: Nejčastější trestné činy trestně stíhaných osob z bezpečnostních složek

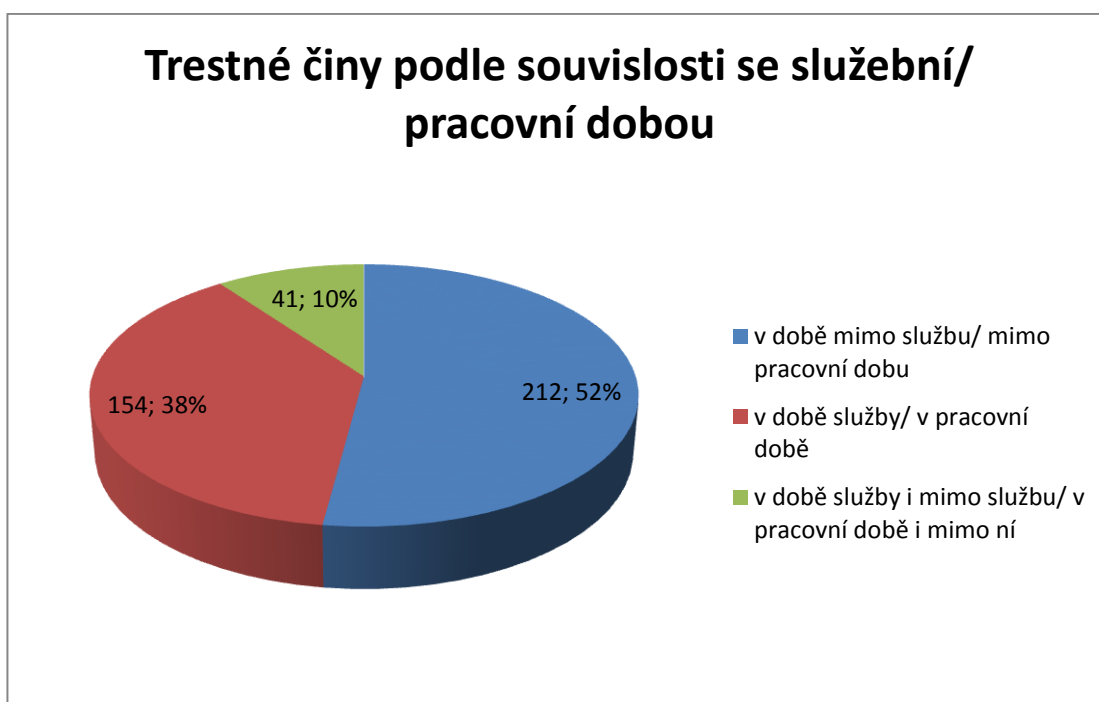
Zdroj: Vlastní zpracování podle [8]

Z obrázku č. 5 je dále zřejmé, že došlo k viditelnému poklesu trestního stíhání pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, jde o snížení o 39 % ve srovnání s rokem 2012. Dále došlo ke snížení počtu trestného činu vydírání o 64 %

a ohrožení pod vlivem návykové látky o 42 %. Další významný pokles byl v počtu trestných činů zpronevěra, pro které bylo zahájeno trestní stíhání v 7 případech, což je o 61 %.

Naopak ke zřetelnému zvýšení počtu došlo u trestného činu loupež v 10 případech, což je nárůst o 9 případů. U úvěrového podvodu 19 trestných činů, zde je zvýšení o 8 případů. U poškození cizích práv v 7 případech, dále u trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydli v 7 případech, což činí u obou těchto trestných činů nárůst o 6 případů.

Mezi závažnou problematiku protiprávního jednání BS patří korupce. V roce 2013 byl zaznamenán pokles korupčního jednání oproti roku 2012 a to o 23,8 %. K nejčastějším formám korupce v bezpečnostních sborech patří následující: předávání informací za úplatku či protislužbu, neoprávněné lustrace v informačních systémech, ovlivňování řízení v nezákonný prospěch, spolupráce na vydírání osob (podnikatelů), nelegální pronášení předmětů do věznice, přijetí úplatku za neřešení dopravního deliktu.⁵⁸

Obrázek 5: Rozdělení trestných činů podle souvislosti se službou/ pracovní dobou

Zdroj: Zpracováno podle [8]

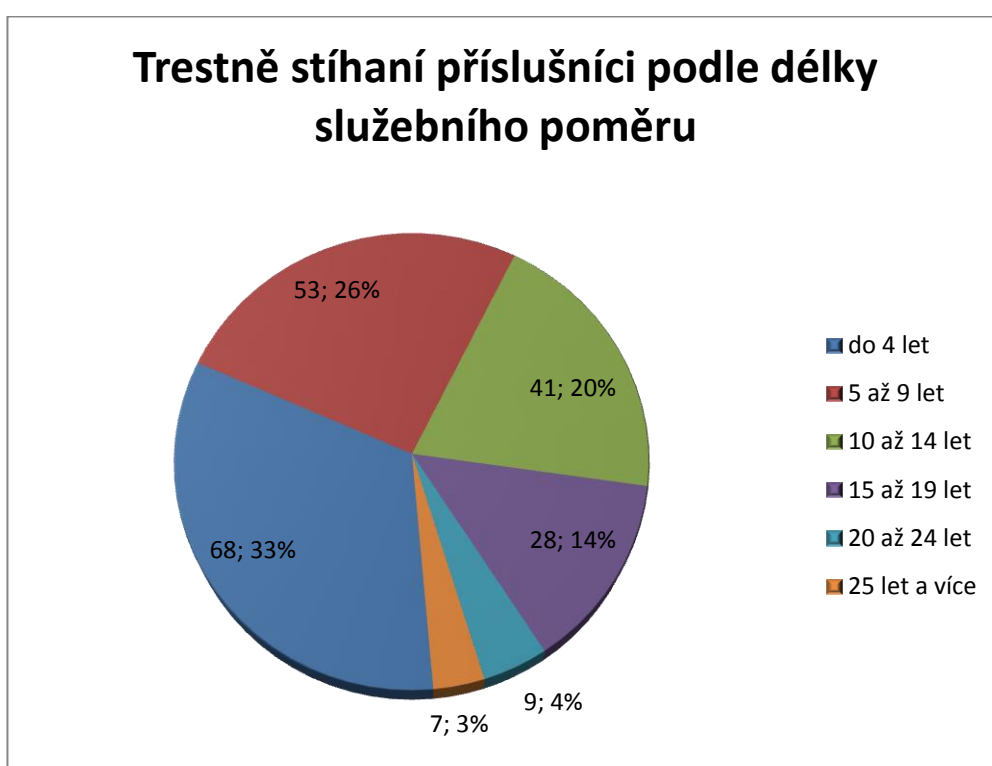
I když bylo nejčetnějším trestným činem zneužití pravomoci úřední osoby, tedy trestná činnost páchaná v souvislosti s výkonem služby resp. pracovním zařízením, tak k nejvíce trestným činům došlo v době mimo službu nebo pracovní dobu. Celkem šlo o 212 případů, což je nárůst o 9 případů oproti roku 2012. V době služby nebo pracovní době bylo spácháno 154 případů, zde je výrazný pokles, a to o 54 trestných činů. U 41 trestných činů nebylo

⁵⁸ Zpráva o činnosti GIBS, 2013, s. 35-36

možno určit, zda byly spáchány v době služby (v práci) nebo v dobu mimo službu, z důvodů pokračující nebo trvající trestné činnosti.⁵⁹ Grafické znázornění ukazuje obrázek č. 5.

Nejvíce trestně stíhaných příslušníků bezpečnostních sborů v roce 2013 bylo s dobou služby do 4 let – jednalo se celkem o 68, což činí pokles o 39 případů. Následovali příslušníci s délkou služby 5-9 let – celkem 53, 10-14 let – celkem 41, 15-19 let – celkem 28, 20-24 let celkem 9 a 25 let a více – celkem 7 osob. Na obrázku č. 6 je znázorněn procentuální podíl jednotlivých bezpečnostních složek dle délky služby.⁶⁰

Stejně jako v roce 2012 tvořilo více než $\frac{3}{4}$ z celkového počtu trestně stíhaných příslušníků s délkou služby do 14 let – celkem 162, což činí 76,8 %. Přesto je zřetelný posun trestně stíhaných příslušníků do kategorie délesloužících. [8]

Obrázek 6: Rozdělení trestně stíhaných příslušníků bezpečnostních sborů podle délky služebního poměru

Zdroj: Vlastní zpracování podle [8]

⁵⁹ Zpráva o činnosti GIBS, 2013, s. 45

⁶⁰ Zpráva o činnosti GIBS, 2013, s. 46-47

4.2 VÝVOJ KRIMINALITY U BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ

Ve srovnání s rokem 2012 došlo v roce 2013 ke snížení počtu trestných činů spáchaných v souvislosti s dobou služby, resp. pracovní dobou příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů.⁶¹

V roce 2013 byl zaregistrován zvýšený počet trestných činů, spáchaných se zbraní. Ve spojitosti se zvýšením násilné kriminality a trestnými činy spáchanými mimo službu, to lze vnímat jako posun bezpečnostního rizika z oblasti služební a pracovní činnosti do mimoslužebních aktivit osob z prostředí bezpečnostních sborů. Dále se zvýšil počet trestných činů spáchaných na území hlavního města Prahy a zde sloužících resp. pracujících osob. Současně je viditelný posun do vyšších věkových kategorií pachatelů z řad bezpečnostních sborů a s tím související pokles počtu pachatelů s kratší délkou služebního resp. pracovního poměru k bezpečnostnímu sboru.

Tabulka 1: Četnost stíhaných osob v bezpečnostních sborech a celé ČR v roce 2013

Počet obyvatel		Trestně stíhaných	Podíl v %	Meziroční rozdíl
Obyvatel ČR	10 505 445	117 682	1,12	+0,04
Příslušníků PČR	39 106	153	0,39	-0,20
Občanských zaměstnanců PČR	9 323	11	0,12	-0,01
Příslušníků VS	6 731	40	0,59	-0,07
Občanských zaměstnanců VS	3 919	3	0,08	-0,01
Příslušníků CS	3 983	12	0,30	+0,08
Občanských zaměstnanců CS	1 389	1	0,07	+0,07
Příslušníků Inspekce	229	1	0,44	+0,01
Občanských zaměstnanců Inspekce	44	0	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování podle [8]

⁶¹ Zpráva o činnosti GIBS, 2013, s. 47

Tabulka 2: Četnost stíhaných osob v bezpečnostních sborech a celé ČR v roce 2012

Počet jednotlivých skupin obyvatel		Trestně stíhaných	Podíl v %
Obyvatel ČR	10 505 445	113 026	1,08%
Příslušníků PČR	38 625	28	0,59%
Občanských zaměstnanců PČR	8 922	11	0,12%
Příslušníků VS	6 9445	46	0,66%
Občanských zaměstnanců VS	3 378	3	0,09%
Příslušníků CS	4 001	9	0,22%
Občanských zaměstnanců CS	1 425	0	0,00%
Příslušníků Inspekce	231	1	0,43%
Občanských zaměstnanců Inspekce	44	0	0,00%

Zdroj: Vlastní zpracování podle [8]

Tabulky č. 1 a 2 nám ukazují četnost stíhaných osob z řad příslušníků a zaměstnanců určených bezpečnostních složek v porovnání s počtem stíhaných osob v celé ČR. Tabulky také znázorňují procentní vyjádření podílu stíhaných osob na celkovém početním stavu komunity.

V roce 2013 došlo ke snížení podílu příslušníků Policie ČR a Vězeňské služby v souvislosti s celkovým snížením počtu trestně stíhaných osob, naopak došlo k nárůstu podílu trestně stíhaných osob z Celní správy oproti roku 2012. V celé ČR došlo k nárůstu podílu trestně stíhaných osob mezi obyvateli České republiky. [8]

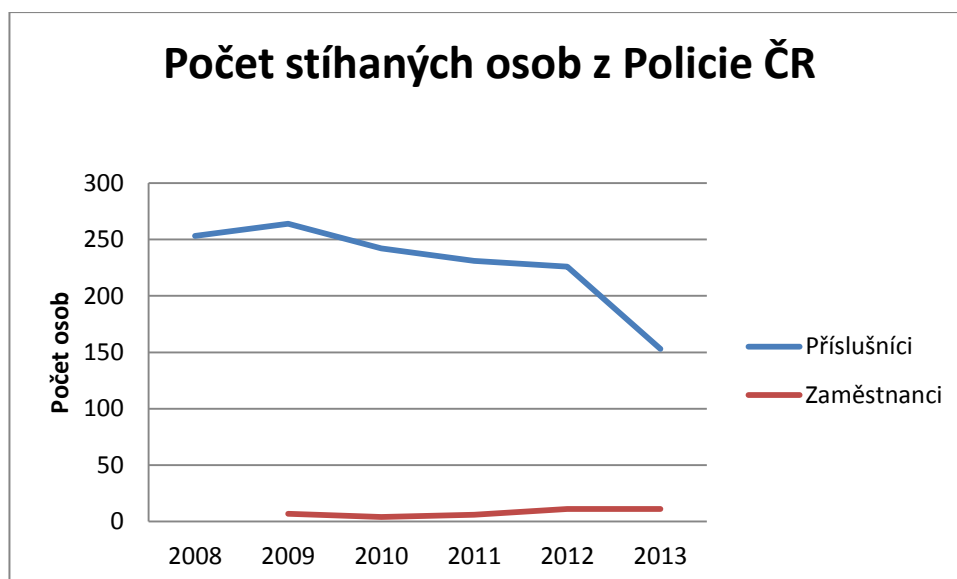
4.2.1 Policie České republiky

Příslušníci Policie ČR byli v roce 2013 trestně stíháni pro 153 trestných činů, což je o 75 méně než v roce 2012. Nejčastěji se jednalo o trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby. Dále se jednalo o trestné činy spojené se silničními dopravními nehodami z nedbalosti, o trestný čin úmyslné ublížení na zdraví, o trestný čin úvěrový podvod a trestný čin podvod. Jeden příslušník Policie ČR byl trestně stíhán pro trestný čin vražda.⁶²

⁶² Zpráva o činnosti GIBS, 2013, s. 48-49

Zaměstnanci PČR byli v roce 2013 trestně stíháni pro 11 trestných činů. Nejčastěji šlo o ostatní mravnostní trestné činy. Dále se jednalo o trestné činy jako nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů pro jiného, o trestné činy související se silničními dopravními nehodami z nedbalosti a trestný čin krádež.

Na obrázku č. 7 je znázorněn počet trestně stíhaných osob z PČR. Jedná se jak o příslušníky PČR tak zaměstnance PČR. Výrazný pokles počtu trestných činů, spáchaných příslušníky PČR souvisí s novou působností Inspekce. Ta se zabývá, na rozdíl od předešlé, institucí preventivně-výchovnou a vzdělávací činností, zaměřenou na konkrétní cílové skupiny příslušníků PČR. Vliv této činnosti, ve spolupráci s vedením PČR se ukázaly i ve snížení počtu trestných činů spáchaných v souvislosti s výkonem služby. Co se týká zaměstnanců PČR je počet trestně stíhaných stejný s rokem předešlým. Některé trestné činy páchané příslušníky/zaměstnanci Policie ČR nelze zařadit jen do jedné škatulky a jsou zpravidla kombinací několika zločinů.⁶³ [8], [10]

Obrázek 7: Vývoj počtu trestně stíhaných osob z Policie ČR

Zdroj: Vlastní zpracování podle [8]

Skupiny typických trestných činů páchaných policisty

Úmyslné trestné činy policistů spáchané při výkonu služby mající povahu korupčního jednání v širším slova smyslu lze rozdělit podle motivace přibližně do větších skupin.⁶⁴

Nezákonné aktivity policistů při účelovém nepravdivém šetření skutečných i fingovaných dopravních nehod či vloupání do bytů a nebytových prostor se záměrem majetkové účasti

⁶³ HORÁLEK, 2010, s. 37

⁶⁴ SALVET, 2011, s. 53-54

na neoprávněně vylákaném plnění pojišťovny. „Odměna“ za sepsání protokolu o malé dopravní nehodě nebo o vloupání v rozporu se skutečností je svou povahou specifickým nepřímým úplatkem za tuto „službu“. Z trestněprávní stránky se jedná ze strany policisty o trestný čin podílnictví.

Odhalování a vyšetřování těchto trestných činů je docela úspěšné. Poškozenou totiž bývá pojišťovna, která obvykle zaměstnává vlastní detektivy, kteří iniciativně a účinně spolupracují s orgány činnými v trestním řízení.

Vyžadování a přijímání různorodých plnění v souvislosti s prováděním správních úkonů a vydáváním správních rozhodnutí. Jedná se o tři kategorie případů:

- a) občan má právní nárok na vydání požadovaného rozhodnutí, ale chce např. zkrátit zpravidla čekací dobu nebo získat jinou výhodu,
- b) vydání požadovaného rozhodnutí je zákonem ponecháno do jisté míry na správním uvážení policisty, který plní úkol správního orgánu,
- c) občan nemá na vydání požadovaného správního rozhodnutí nárok, takové správní rozhodnutí tudíž vydáno být nesmí. Jedná se o jednání společensky nepříznivé.

Jde především o případy úplatkářství, které vzhledem ke své latentci obtížně odhalují. Tato trestná činnost je frekventována obzvláště při vydání povolení cizinců k pobytu na území České republiky, povolení držení střelných zbraní, atd.

Následující skupinu tvoří trestné činy související s prováděním dozoru nad silničním provozem. Lze je rozdělit do dvou skupin:

- a) policista uloží pokutu v určité výši, občan tuto výši zaplatí, ale policista mu nevydá pokutové bloky a finanční obnos použije pro svoji potřebu. Dané jednání lze těžko z trestněprávního hlediska považovat za *stricto sensu*⁶⁵ za úplatkářství,
- b) pokud policista hrozí vysokou sankcí a namísto toho „se spokojí“ s menší částkou, kterou použije pro svoji vlastní potřebu. V takovém případě se může jednat o vyžadování a přijímání úplatku, dokonce by se mohlo jednat na základě způsobu jednání policisty i o vydírání.

V posledních přibližně pěti letech se značně rozmáhá obchod policistů s informacemi z probíhajícího trestního řízení a z policejních informačních systémů. Jde například o případ,

⁶⁵ *Stricto sensu*, je v právu často užívaný latinský obrat, jehož význam je "přísně vzato",

kdy policista informuje osobu, která má v úmyslu spáchat trestný čin, o optimálním místě, čase a způsobu jeho spáchání tak, aby bylo minimalizováno nebezpečí jejího odhalení.⁶⁶

Závažnou a nejškodlivější trestnou činností policistů a současně jen velmi obtížně a zatím jen nahodile odhalovanou je tzv. kupčení s beztrestností. Této trestné činnosti se mohou dopouštět především kriminalisté. V souvislosti s touto kriminalitou je ji možné rozdělit do tří forem:

- a) policista se dozví o tom, že určitá osoba se dopustila trestného činu. Namísto toho, aby zahájil úkony trestného řízení či trestního stíhání, vyžaduje od pachatele různá plnění. Jedná se o typický případ úplatkářství; v některých případech se policista za účelem vymožení plnění dopouští i vydírání,
 - b) policista nařkne některou osobu, která není pachatelem trestného činu, že proti ní zahájí trestní stíhání a požaduje plnění za to, že tak neučiní,
 - c) za určitou sumu je účelově vedeno trestní řízení tak, aby „klient“ zůstal beztrestný.
- [19]

4.2.2 Vězeňská služba

Příslušníci Vězeňské služby byli v roce 2013 trestně stíháni pro 40 trestných činů, což bylo o 6 případů méně než roku 2012. Nejčastějším trestným činem bylo zneužití pravomoci úřední osoby. Poté se jednalo o trestné činy související se silničními dopravními nehodami z nedbalosti, trestný čin loupeže, trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky a trestný čin porušení povinnosti strážní služby.⁶⁷

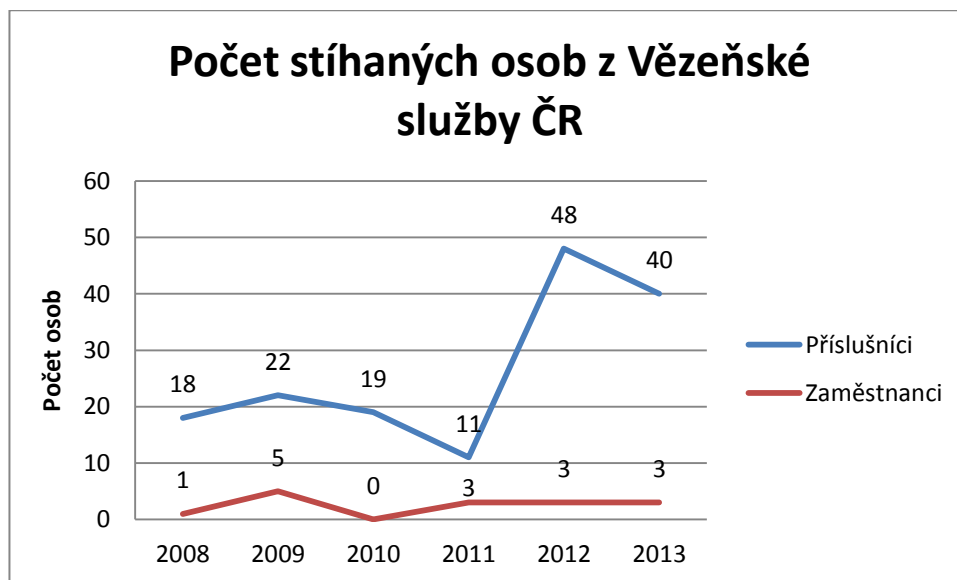
Zaměstnanci Vězeňské služby byli v roce 2013 trestně stíháni pro 3 trestné činy, což je stejně jako v roce předešlém. Jednalo se o trestný čin sexuálního nátlaku, trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku a poškozování a zneužití záznamu na nosiči informací.

Na obrázku č. 8 můžeme vidět, výrazné zvýšení počtu trestně stíhaných příslušníků Vězeňské služby v roce 2012. To jednoznačně souviselo se vznikem Inspekce a novými činnostmi policejních orgánů, které směřovaly k odhalování kriminality v tomto bezpečnostním sboru. Tento trend byl v roce 2013 potvrzen, avšak počet trestně stíhaných příslušníků Vězeňské služby se mírně zmenšil.⁶⁸

⁶⁶ SALVET, 2011, s. 55-56

⁶⁷ Zpráva o činnosti GIBS, 2013, s. 48

⁶⁸ Zpráva o činnosti GIBS, 2013, s. 50

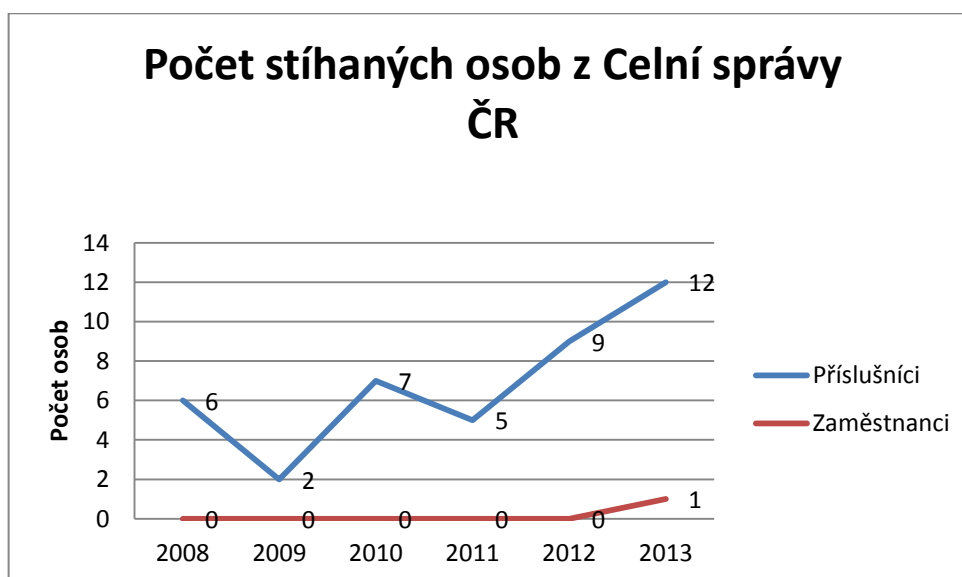

Obrázek 8: Vývoj počtu trestně stíhaných osob z Vězeňské služby ČR

Zdroj: Vlastní zpracování podle [8]

4.2.3 Celní správa

Příslušníci Celní správy byli v roce 2013 trestně stíháni pro 12 trestných činů, což je o 3 více než v roce 2012. Nejčastěji šlo o trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby, trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky a trestný čin přijetí úplatku. Trestně stíhán byl jeden zaměstnanec Celní správy, neboť se dopustil nebezpečného pronásledování.⁶⁹

Obrázek 9: Vývoj počtu trestně stíhaných osob z Celní správy ČR

Zdroj: Vlastní zpracování podle [8]

⁶⁹ Zpráva o činnosti GIBS, 2013, str. 48

Obrázek č. 9 nám ukazuje narůstající trend trestně stíhaných příslušníků související s postupným pronikáním příslušníků Inspekce do problematiky Celní správy a odhalováním latentní kriminality.

4.2.4 Generální Inspekce bezpečnostních sborů

V roce 2013 byl trestně stíhán jeden příslušník Inspekce.⁷⁰ Dopustil se nedbalostního trestného činu spáchaného v oblasti silničního provozu (dopravní nehoda). Informace o stíhaných osobách z Inspekce ministra vnitra a Inspekce Policie České republiky z let 2008 až 2011 jsou získány ze zpráv právě z těchto institucí. [8]

Obrázek 10: Vývoj počtu trestně stíhaných osob z Generální inspekce bezpečnostních sborů

Zdroj: Vlastní zpracování podle [8]

⁷⁰ Zpráva o činnosti GIBS, 2013, str. 48

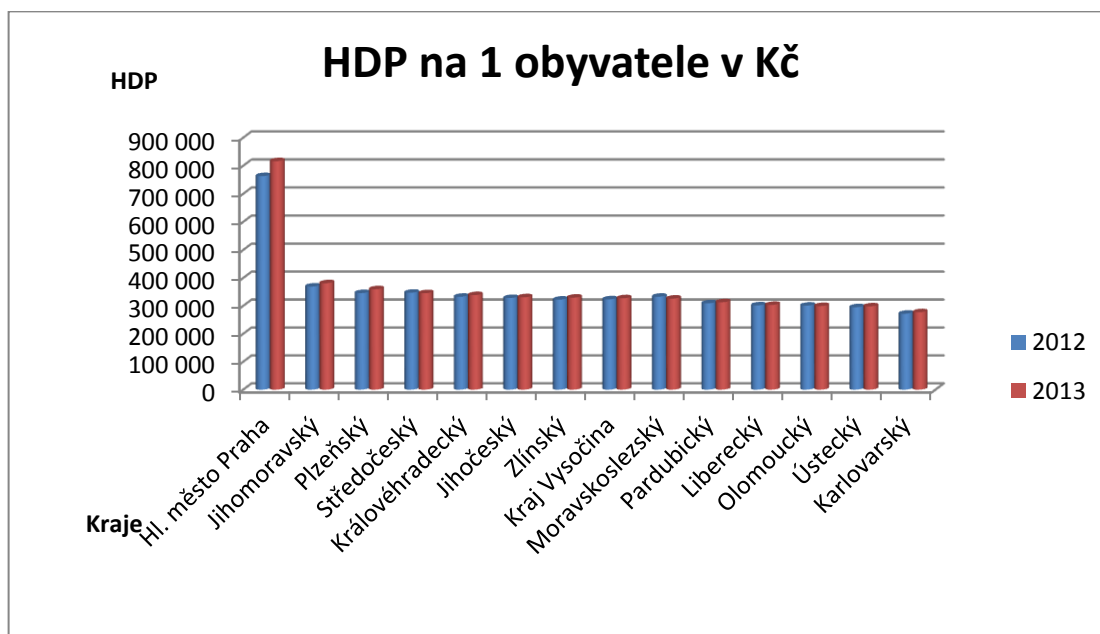
5 PŘÍPADOVÁ STUDIE

Předmětem této kapitoly je zjistit, zda existuje souvislost mezi místem spáchání trestného činu BS a regionálním HDP, za pomoci regresní analýzy. Studie je zaměřena na roky 2012 a 2013.

5.1 REGIONÁLNÍ HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

Hrubý domácí produkt reprezentuje základní a nejužívanější ukazatel makroekonomického vývoje. Zachycuje hodnotu produkováných statků a služeb ve všech sektorech/odvětvích⁷¹ (OKEČ) na určitém území (stát, region) za určitý časový úsek (rok, čtvrtletí). HDP je souhrnný ukazatel měřící makroekonomickou výkonnost včetně odhadů za šedou ekonomiku, netržní produkci domácností apod.⁷²

Regionální hrubý domácí produkt (HDP) ukazuje ekonomickou výkonnosti na daném území. Výše regionálního HDP na jednoho obyvatele bývá v médiích velice často nesprávně vykládána jako ukazatel úrovně bohatství jednotlivých regionů. Regionální HDP ale vypovídá pouze o ekonomické výkonnosti na určitém geografickém teritoriu bez přímé souvislosti s obyvatelstvem trvale bydlícím na tomto území a jen částečně ovlivňuje výši mezd a příjmů regionální populace. [21]

Obrázek 11: Regionální HDP na 1 obyvatele v roce 2012 a 2013

Zdroj: Vlastní zpracování podle [5]

⁷¹ OKEČ – odvětvová klasifikace ekonomických činností. Hierarchicky uspořádané třídění ekonomických činností stanovené Českým statistickým úřadem. Obecně je činnost dána kombinací práce, výrobní techniky, informační sítě, materiálů, výrobků a vede k vytvoření specifických výrobků nebo výkonů (služeb).

⁷² <http://www.statistikaamy.cz/2014/02/o-cem-skutecne-vypovida-regionalni-hdp/>

Na obrázku č. 11 je znázorněno regionální HDP za rok 2012 a 2013 na 1 obyvatele (v Kč). Přepočtem HDP na jednoho obyvatele se měří životní úroveň v jednotlivých regionech. Můžeme vidět, že největší HDP má Praha, která ostatní kraje převyšuje více než dvojnásobně. Je to způsobeno tím, že je hospodářským centrem státu i střediskem pro zprostředkování vlivů nadnárodních hospodářských vztahů na celém území státu. Kromě všech hlavních orgánů státní správy tu sídlí většina finančních institucí a zahraničních firem. V Praze má zaměstnání i velká část mimopražských obyvatel, kteří zde vytváří přidanou hodnotu.⁷³ Naopak nejmenší HDP na obyvatele má Karlovarský kraj, kde je nejvýznamnějším odvětvím cestovní ruch.⁷⁴ [5]

Tabulka č. 3 nám ukazuje podíly jednotlivých regionů na tvorbě HDP v ČR v %. Z tabulky je patrné, že nejvíce se na tvorbě HDP podílejí kraje, na jejichž území se nacházejí největší města ČR. Největší část tedy připadá Praze a pak sestupně Středočeský kraj, Jihomoravský kraj, Moravskoslezský kraj. Tyto 4 kraje dohromady tvoří přes půlku HDP ČR. Nejvýraznější nárůst HDP v roce 2013 můžeme vidět u Jihomoravského kraje a to o 0,4%. Naopak Moravskoslezský kraj si o 0,4 % pohoršil. Lze konstatovat, že HDP v roce 2013 byl u většiny krajů identický s rokem 2012.

Tabulka 3: Podíl jednotlivých krajů na tvorbě HDP v ČR v %

Kraj	2012	2013	
Hl. město Praha	24,7	24,9	↑
Jihočeský	5,2	5,2	→
Jihomoravský	10,5	10,9	↑
Karlovarský	2	2	→
Královéhradecký	4,5	4,6	↑
Liberecký	3,3	3,3	→
Moravskoslezský	10,2	9,8	↓
Olomoucký	4,7	4,7	→
Pardubický	3,9	3,9	→
Plzeňský	4,9	5	↑
Středočeský	11	11	→
Ústecký	6,3	6	↓
Kraj Vysočina	4,1	4,1	→
Zlínský	4,7	4,7	→

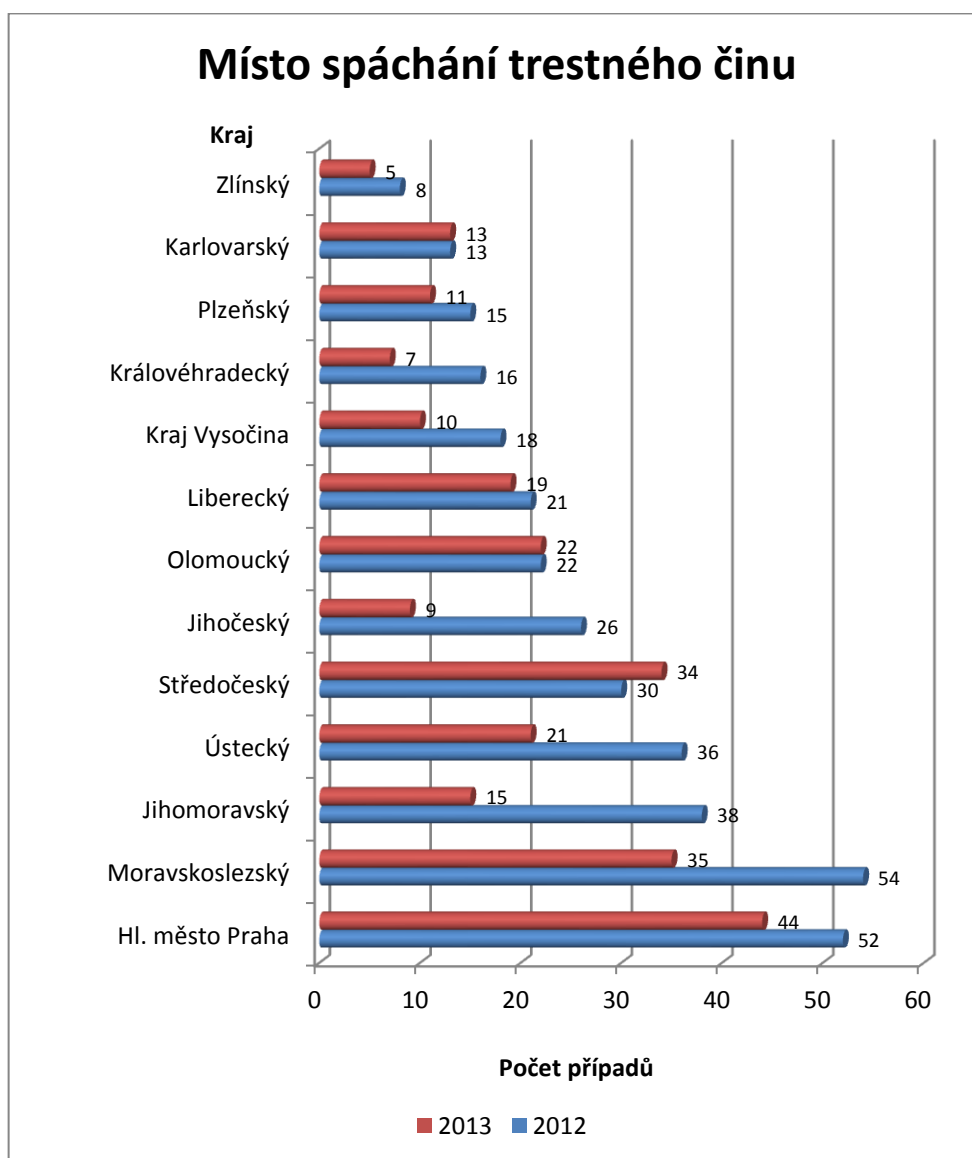
Zdroj: Vlastní zpracování dle [5]

⁷³ <https://www.czso.cz/documents/10180/25964515/33012014chcz.pdf/ad3747e0-fb0c-4223-9e7b-ba7485684a0a?version=1.2>

⁷⁴ <https://www.czso.cz/documents/10180/25593847/33008314chc.pdf/4162867e-4251-4064-88fd-a24feb17d7f7?version=1.1>

5.2 TRESTNÁ ČINNOST BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK - MÍSTO SPÁCHÁNÍ

Oproti roku 2012 byl regionem s největším podílem spáchaných trestných činů území hlavního města Prahy se 44 zjištěnými případy, což procentuálně činí 17,12 % všech zjištěných trestných činů. Regionem s druhým nejvyšším počtem spáchaných trestných činů byl Moravskoslezský kraj s 35 případy, což představuje 13,62 % všech trestných činů. V roce 2012 bylo právě v tomto kraji nejvíce trestných činů, jednalo se o 54 případů. Lze říci, že na tomto území je znatelné snížení kriminality.

Obrázek 12: Místo spáchání trestného činu v roce 2012 a 2013

Zdroj: zpracováno podle [8]

K největšímu meziročnímu růstu zjištěných trestných činů došlo na území Pardubického kraje s 12 případy, což činí 4,67 % všech případů.⁷⁵ Region s nejnižším počtem zjištěných trestných činů byl v roce 2012 Pardubický kraj se 4 případy. V roce 2013 to byl Zlínský kraj s 5 zjištěnými případy, což činí pokles o 3 případy. V roce 2013 byl v Jihomoravském kraji zaznamenán nejvyšší meziroční pokles zjištěných trestných činů o 15 případů. Viz obrázek č. 12. [8]

5.3 ZÁVISLOST MEZI MÍSTEM SPÁCHÁNÍ ČINU A HDP

5.3.1 Regresní analýza

Regrese znamená závislost jedné veličiny na druhé. Většinou se zavádí popis $y = f(x)$, kde proměnné (y_1, y_2, \dots, y_n) kterou popisujeme, se nazývá vysvětlovaná nebo závislá proměnná, zatímco (x_1, x_2, \dots, x_n) nazýváme vysvětlující nebo nezávislá proměnná. Vztah $y = f(x)$ se pojmenovává regresní rovnice nebo regresní model.⁷⁶

Lineární závislost je základní ale i nejběžnější způsob, jakým mohou být dvě proměnné na sobě závislé. Ta může být buď přímá, nebo nepřímá. Pro lineární závislost je typické, že je jedno, jak velké je x , změna o jednu jednotku způsobí vždy stejnou změnu y . Grafickým vyjádřením je regresní přímka viz grafy níže.

V Matematickém vyjádření: $y = \beta_0 + \beta_1 x$. Toto matematické vyjádření má dva parametry β_0 a β_1 , kde β_0 je pevná složka a β_1 se bude měnit v závislosti na x .

Koeficient determinace se používá pro ohodnocení vhodnosti modelu. Koeficient determinace se označuje R^2 a určuje, kolik procent celkové variability dat je vysvětlitelných regresním modelem. Koeficient determinace nabývá hodnot $\langle 0, 1 \rangle$, čím větší R^2 tím lépe model popisuje daná data. [31]

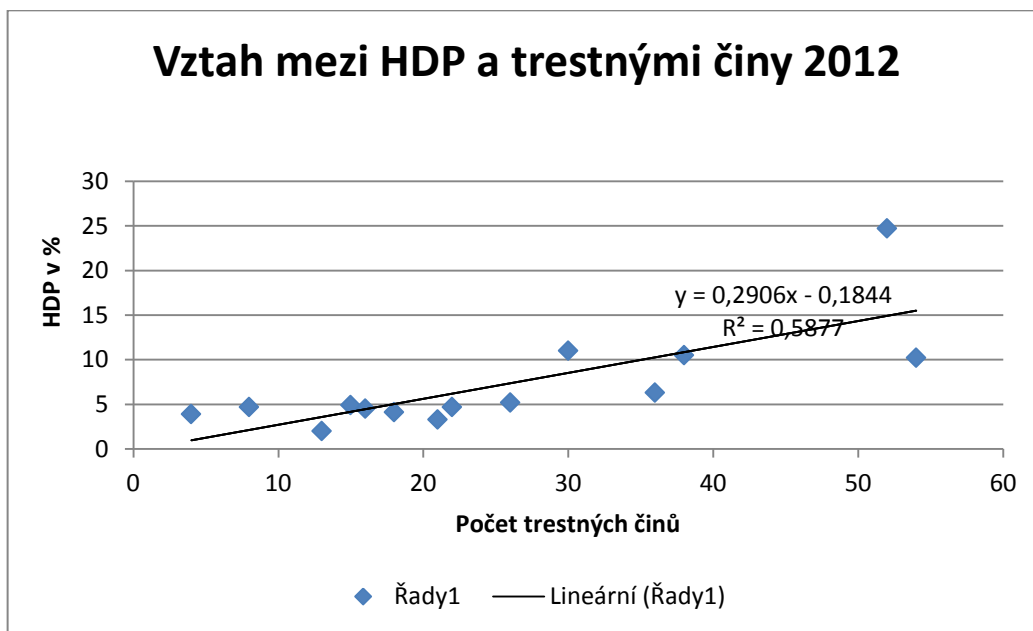
5.3.2 Regresní analýzy pro rok 2012 a 2013

Na obrázku č. 13 můžeme vidět HDP jednotlivých krajů v % v závislosti na místě spáchání trestného činu. Závisle proměnnou v tomto případě je regionální HDP a nezávisle proměnnou místo spáchání trestného činu. Index determinace nám říká, že na 58,77 % je závislost vysvětlena regresním modelem a zbytek je způsoben náhodnými odchylkami. Praha měla největší HDP 24,7 % a zároveň byla 2. v počtu spáchaných trestných činů na svém území, jednalo se o 52 případů. Na území Moravskoslezské kraje bylo spácháno 54 trestných činů,

⁷⁵ Zpráva o činnosti GIBS, 2013, s. 80

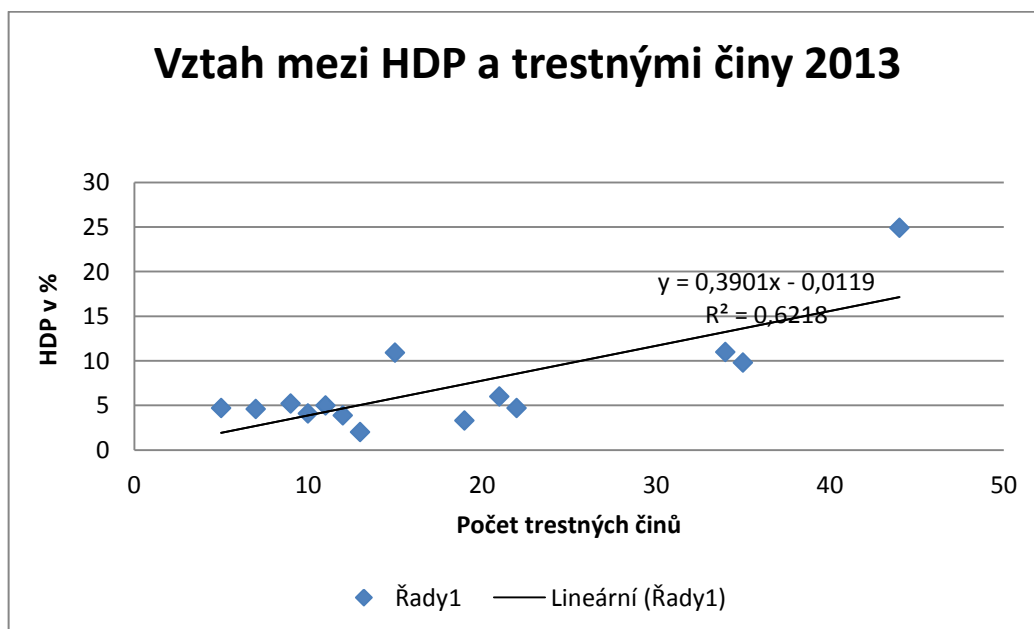
⁷⁶ <http://mdg.vsb.cz/wiki/public/Excel4.pdf>

což představovalo nejvíce z České republiky. A zároveň měla 4. největší HDP, které bylo 10,2 %. Naopak nejnižší HDP měl Karlovarský kraj, což bylo 2 %. Současne byl v počtu trestných činů třetí od konce s počtem 13 případů. Na území Pardubického kraje byly spáchány 4 trestné činy, což představovalo nejmenší počet případů ze všech regionů. V tomto kraji se HDP nacházelo v půli pořadí.

Obrázek 13: Regresní analýza pro rok 2012

Zdroj: Vlastní zpracování podle [8], [5]

Obrázek 14: Regresní analýza pro rok 2013

Zdroj: Vlastní zpracování podle [8], [5]

Na obrázku č. 14 je znázorněna regresní analýza za rok 2013. Podle indexu determinace můžeme říct, že na 62,18 % je závislost vysvětlena regresním model a zbytek je způsoben náhodnými odchylkami. Hlavní město Praha vedlo jak v největším regionálním HDP, které bylo 24,9 % tak i v počtu spáchaných trestných činů. Středočeský kraj měl druhé největší HDP, které bylo o více jak polovinu menší než Prahy. Zároveň byl třetí v počtu trestných činů s 34 případy. Na druhou stranu nejmenší HDP měl opět Karlovarský kraj a v počtu spáchání trestných činů se řadilo s 13 případy mezi kraje s nejnižší kriminalitou. Nejmenší kriminalitu bezpečnostních sborů měl Zlínský kraj s 5 trestnými činy, a současně měl 4,7% HDP.

U regresní analýzy za rok 2013 můžeme vidět zvýšení koeficientu determinace oproti roku 2012 a to o 3,41 %. Pozitivní skutečností je, že se v roce 2013 snížil počet trestných činů na většině území České republiky. Hlavní město Praha se v obou sledovaných letech většinou umísťuje na prvním místě jak v HDP, tak i v počtu spáchaných trestných činů na svém území. Výjimku tvoří počet trestných činů v roce 2012, kdy měla Praha o dva případy méně než Moravskoslezský kraj. Regresní analýza nám ukázala, že v obou letech je značná závislost mezi regionálním HDP a místem spáchání trestného činu.

6 MAJETKOVÉ A HOSPODÁŘSKÉ TRESTNÉ ČINY A JEJICH EKONOMICKÝ DOPAD SPOLEČNOST

Poslední kapitola této práce je zaměřena na majetkové a hospodářské činy. Tyto trestné činy představují závažnou trestnou činnost bezpečnostních sborů, které mají v posledních letech rostoucí tendenci. Tento trend byl zaznamenán i u kriminality civilních osob. Na závěr kapitoly budou shrnuty ekonomické dopady působící na společnost.

6.1 MAJETKOVÉ A HOSPODÁŘSKÉ TRESTNÉ ČINY

Na obrázku č. 15 je grafické znázornění vyšetřovaných hospodářských a majetkových trestných činů. V roce 2013 bylo patrné zvýšení nejčtenějších trestných činů ve srovnání s rokem 2012. Jednalo se hlavně o trestný čin krádeže, podvodu a o úvěrový podvod. Nejmarkantnější nárůst v meziročním srovnání byl u trestného činu úvěrového podvodu, kde zvýšení činí 9 případů. Naopak největší úbytek byl zaznamenán u trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny.

Do HLAVY V. – TRESTNÉ ČINY PROTI MAJETKU⁷⁷ za sledované období patří mezi nejčastější vyšetřované trestné činy krádež, jedná se o 18 případů. Početně nejvyšetřovanější byly krádeže prosté ostatní, které v roce 2013 představovaly 1,6 % všech vyšetřovaných případů spáchaných bezpečnostními sbory, spadající do působnosti Inspekce. Dále krádeže prosté v jiných objektech a krádeže vloupání do ostatních objektů. Také sem patří úvěrový podvod, kterého se příslušníci a zaměstnanci bezpečnostních sborů dopustili v 15 případech. O trestný čin podvodu se jednalo ve 14 případech, což bylo ve srovnání s rokem 2012 zvýšení o jednoho vyšetřovaného. Z pojistného podvodu bylo vyšetřováno 5 příslušníků bezpečnostních sborů, z toho 1 příslušník Vězeňské služby a 4 příslušníci Policie ČR. Pozitivní pokles byl u trestného činu zpronevěry, kdy se snížil počet o 5 vyšetřovaných. Trestný čin podílnictví spáchá ten, který ukrýje, převede nebo užívá věc, případně nebo jinou majetkovou hodnotu, která byla získána trestným činem, nebo jako odměna za tento trestný čin. Za spáchání toho trestného činu byl vyšetřován 1 zaměstnanec Policie ČR. Dále byl vyšetřován jeden zaměstnanec Vězeňské služby z trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku, což představuje 5 % z celkového počtu vyšetřovaných zaměstnanců bezpečnostních sborů.

⁷⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – Zvláštní část, Hlava V – Trestné činy proti majetku

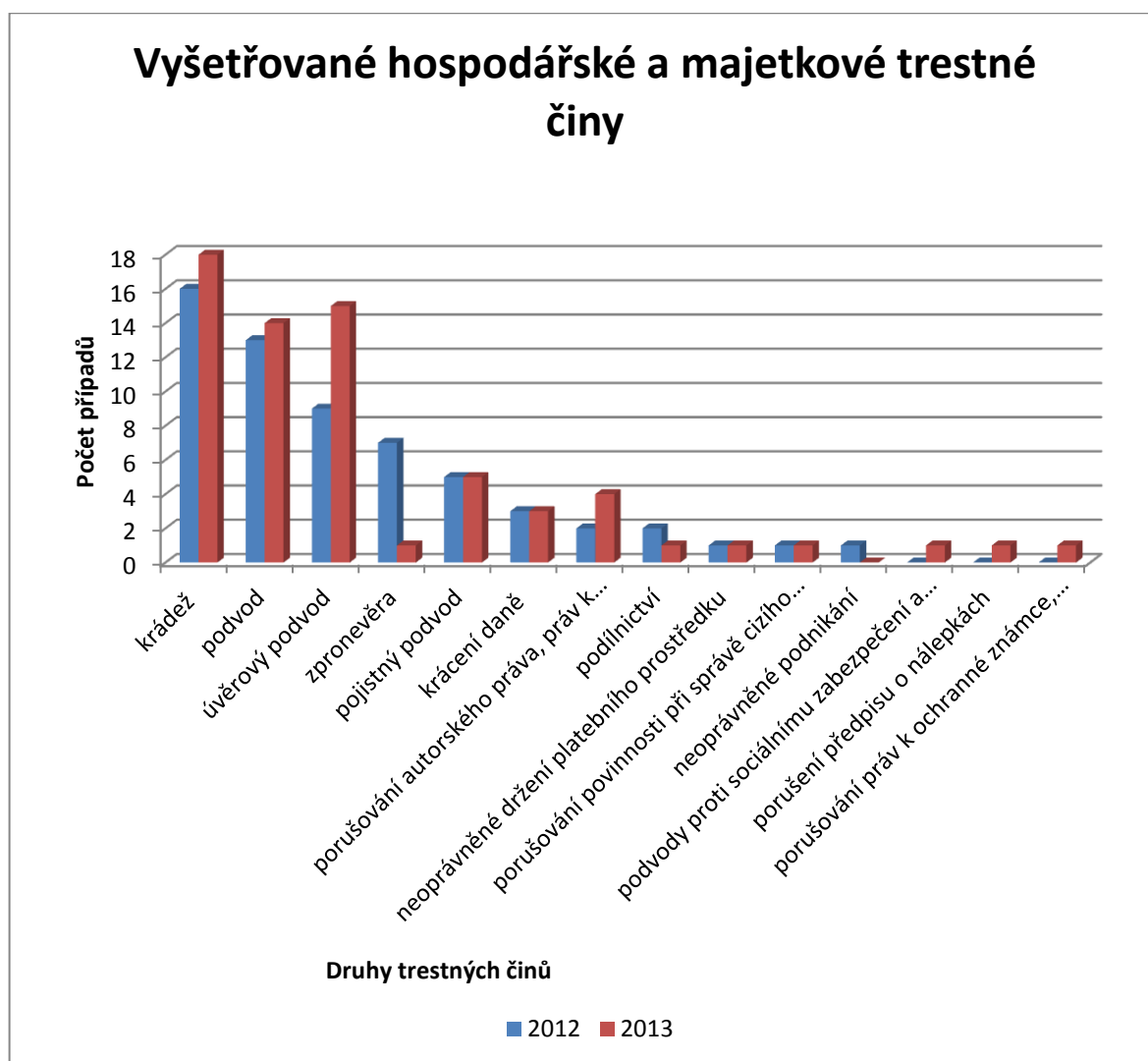
Co se týká HLAVY VI. TRESTNÉ ČINY HOSPODÁŘSKÉ⁷⁸ – V § 240 je popsán trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby. Podle obrázku č. 15 můžeme vidět, že o tento trestný čin se jednalo u 3 případů, což je totožné jako v roce 2012. Dalším častým trestným činem zařazeným do této hlavy je porušování autorského práva, práv k databázi, práv souvisejících a padělání díla, který byl vyšetřován ve 4 případech, což je 1,3% ze všech případů. Trestný čin neoprávněné držení platebního prostředku byl vyšetřován v 1 případě, a vyšetřování se týkalo příslušníka Policie ČR. Kvůli podvodu proti sociálnímu zabezpečení byl vyšetřován jen příslušník Policie ČR. Z trestného činu porušení předpisů o nálepkách k označení zboží byl vyšetřován příslušník Vězeňské služby. Mezi další vyšetřované trestné činy spáchané bezpečnostními sbory patří porušení práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení a neoprávněné podnikání. [8]

Tabulka 4: Vyšetřované trestné činy majetkové a hospodářské

TRESTNÝ ČIN	2012	2013
krádež	16	18
podvod	13	14
úvěrový podvod	9	15
zpronevěra	7	1
pojistný podvod	5	5
zkrácení daně	3	3
porušování autorského práva, práv k databázi, práv souvisejících a padělání díla	2	4
podílnictví	2	1
neoprávněné držení platebního prostředku	1	1
porušování povinnosti při správě cizího majetku	1	1
neoprávněné podnikání	1	0
podvody proti sociálnímu zabezpečení a nemocenskému pojištění	0	1
porušení předpisu o nálepkách	0	1
porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení	0	1

Zdroj: Vlastní zpracování podle [8]

⁷⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – Zvláštní část, Hlava VI – Trestné činy hospodářské

Obrázek 15: Vyšetřované hospodářské a majetkové trestné činy Inspekcí v roce 2012 a 2013

Zdroj: Vlastní zpracování podle [8]

6.2 TRESTNÝ ČIN KRÁDEŽE

Nadstrážmistr L. C. se dopouštěl trestné činnosti v přesně nezjištěný den od 1. 2. 2014 do 13. 2. 2014 ve večerních hodinách v době od 18:00 hod. do 22:00 hodin. Odehrávalo se to v objektu krajského ředitelství policie hlavního města Prahy, v prostorách šatny užívané policisty. Šatna se nachází v I. patře zadní části správní budovy, vedle autoparku. Nadstrážmistr L. C. v úmyslu získat neoprávněný majetkový prospěch odcizil z neuzamčené šatní skříňky z uloženého oblečení opakovaně finanční hotovost. Nejméně ve dvou případech se jednalo o finanční hotovost vždy po částkách 300,- Kč, v bankovkách v nominální hodnotě 100,- Kč a 200,- Kč. Dohromady tedy odcizil 600,- Kč nadstrážmistřovi M. O. a způsobil mu tak škodu. Následně ze dvou skříňek odcizil, po násilném překonání jejich zabezpečení, prohledáním kapes taktických vest, uloženou finanční hotovost ve výši 1 200,- Kč, v nezjištěných bankovkách ku škodě nadstrážmistřovi K. T. Dále se jednalo o finanční

hotovost ve výši 500,- Kč, tedy 1 ks bankovky v nominální hodnotě 500,- Kč, ku škodě poškozeného nadstrážmistra B. F.⁷⁹

Obviněný si tedy přisvojil cizí věc tím, že se jí zmocnil a způsobil tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou a čin spáchal vloupáním. Samosoudkyně Obvodního soudu pro Prahu rozhodla, že nadstrážmistr L. C. je vinen ze spáchání přečinu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku. A byl odsouzen podle § 205 odst. 1 trestního zákoníku s přihlédnutím k § 314e odst. 3 trestního řádu k trestu odnětí svobody na 9 měsíců. Podle § 81 odst. 1 trestního zákoníku a § 82 odst. 1 trestního zákoníku se výkon tohoto trestu podmíněně odkládá na zkušební dobu 2 roky. [7]

6.3 EKONOMICKÝ DOPAD NA SPOLEČNOST

Skutečnost že pachatelem ekonomické kriminality je právě příslušník/zaměstnanec bezpečnostního sboru, tedy kvalifikovaný odborník, který zneužívá svého postavení za účelem přivýdělku, může navozovat představu nepostižitelnosti některých těchto případů a pachatelů, což ve svém dopadu vede k oslabení důvěry v bezpečnostní sbory a garance demokratického právního státu.⁶⁷

Ekonomická kriminalita představuje fenomén, jehož rozsah a závažnost v posledních letech radikálně vzrostly. Týká se to i kriminality bezpečnostních sborů, kde je viditelný nárůst majetkových a hospodářských trestných činů. [20]

Čím důležitější je konkrétní chráněný zájem, tím nebezpečnější jsou útoky vedené proti němu. Obvykle je trestným činem způsobena škoda na majetku nebo újma na zdraví či životě. Může se nicméně jednat i o jinou nemateriální újmu.⁸⁰ Podle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., jsou ve druhé části tzv. zvláštní části, seřazeny trestné činy do 13 hlav. Tento zákoník dává do popředí trestně právní ochranu člověka. Z těchto důvodů najdeme v první hlavě trestné činy proti životu a zdraví.⁸¹ Trestné činy majetkové jsou obsaženy v hlavě V., hospodářské trestné činy v hlavě VI, trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných v hlavě X. Zařazení těchto hlav, především hlavy V. a VI. v přední části ukazuje jejich škodlivost pro společnost. [6], [29]

Vzhledem ke kriminalitě bezpečnostních sborů musí fungovat GIBS, který vyhledává, odhaluje a vyšetřuje protiprávní jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů. Fungování Inspekce je spojeno s náklady na provoz. Co se týká mezd pracovníků, průměrný

⁷⁹ Informace poskytnuté od GIBS

⁸⁰ <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/materialni-stranka-trestneho-cinu-43975.html>

⁸¹ VANTUCH, 2011, s. 450

hrubý měsíční služební příjem⁸² (včetně odměn) příslušníka GIBS v roce 2012 činil 48 503,- Kč a k 1. lednu 2013 pracovalo v Inspekci 229 příslušníků. Ředitel Generální inspekce bezpečnostních sborů v roce 2012 dostával měsíční služební příjem v částce 88 130,- Kč. Ředitel Bílek dále dostal za rok 2012 odměny přesahující sumu půl miliónu korun. To jsou další finanční prostředky na bezpečnost. [7]

Pokud je příslušník nebo zaměstnanec bezpečnostního sboru odsouzen k trestu odnětí svobody, vznikají státu náklady na vězněnou osobu. Průměrné náklady na vězně v roce 2012 činily 916,- Kč. V roce 2013 to bylo už 1 080,- Kč.⁸³ Většina z odsouzených nepracuje a částky, které daňoví poplatníci platí za náklady na jednoho vězně tak šplhají do vysokých sum. [30]

⁸² <http://www.gibs.cz/o-instituci/elektronicka-vyveska-pro-informace-poskytovane-podle-zakona-o-svobodnem-pristupu-k-informacim/zadost-o-poskytnuti-informaci-o-cinnosti-gibs>

⁸³ <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/statistiky-a-udaje-103/statisticke-rocenky-1218/>

ZÁVĚR

Generální inspekce bezpečnostních sborů je poměrně mladou institucí, která začala fungovat v roce 2012. Předtím tu byla Inspekce Policie ČR. Rozdíl mezi těmito institucemi je v tom, že GIBS je nezávislý na ostatních orgánech státní správy a bezpečnostních sborech. Do působnosti GIBS kromě Policie ČR patří Vězeňská služba, Celní správa a kontroluje i své zaměstnance a příslušníky. Má svojí vlastní rozpočtovou kapitolu. Příslušníci Inspekce jsou ve služebním poměru podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. GIBS má na starosti odhalování a vyšetřování trestné činnosti bezpečnostních sborů, což není lehký úkol. Jedná se totiž o pachatelé, kteří jsou zpravidla dobře obeznámeni s kriminalistickými postupy vedoucími k odhalování trestné činnosti.

Úvodní část se zabývala obecnou charakteristikou bezpečnosti. Především se jednalo o bezpečnostní politiku a bezpečnostní systém ČR. Dále tu byly popsány jednotlivé bezpečnostní sbory České republiky. Druhá kapitola se věnovala Generální inspekci bezpečnostních sborů. Například jejímu vzniku, organizační struktuře a kompetencím. V další kapitole byly vysvětlovány právní pojmy s důrazem na zvláštní část trestního zákoníku.

Co se týče praktické části, ta byla rozdělena na 3 části. Především se zabývala analýzou trestné činnosti bezpečnostních sborů, regresní analýzou, majetkovými a hospodářskými trestnými činy.

Z provedených analýz vyplývá, že v roce 2013 byl patrný pokles trestných činů spáchaných bezpečnostními sbory. Jednalo se o snížení podílu příslušníků Policie ČR a Vězeňské služby. Naopak došlo k nárůstu podílu trestně stíhaných osob z Celní správy oproti roku 2012. Další snížení bylo u počtu trestných činů, spáchaných v souvislosti s dobou služby, resp. pracovní dobou příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů. Mezi časté trestné činy patřily zneužití pravomoci úřední osoby, krádež a výtržnictví. Nejvíce trestně stíhaný příslušníků bylo s dobou služby do 4 let. Negativním jevem, který vychází ze zjištění provedené analýzy, je zvýšení počtu zločinů spáchaných se zbraní.

Regresní analýzy ukázaly závislost mezi závisle proměnnou, což je regionální HDP a nezávisle proměnnou místem spáchání trestného činu. Index determinace v průměru za oba roky vyšel 60,48 %. Toto číslo představuje procentuální závislost vysvětlenou regresním model a zbytek je způsoben náhodnými odchylkami. Tudíž lze konstatovat, že čím větší HDP tím je větší kriminalita. U většiny majetkových a hospodářských trestných činů byl zaznamenán nárůst.

Bakalářská práce byla zaměřena na protiprávní činnost bezpečnostních složek spadajících do působnosti GIBS. Cílem práce bylo analyzovat trestnou činnost bezpečnostních složek spadajících do působnosti GIBS se zaměřením na zjištění závislosti regionální HDP na území, kde bylo spácháno protiprávní jednání bezpečnostními sbory a na rozbor jednotlivé kriminality právě bezpečnostních sborů. Zároveň byly vysvětleny jednotlivé pojmy týkající se této problematiky.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] BALABÁN, Miloš a Libor STEJSKAL. Kapitoly o bezpečnosti. Druhé, změněné a doplněné vydání. Praha: Vydala Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2010, 483 s. ISBN 80-246-1863-X.
- [2] BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA. [online]. [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.bis.cz/>
- [3] CELNÍ SPRÁVA: Brožura o Celní správě České republiky. [online]. Praha, 2012 [cit. 2015-03-23]. Generální ředitelství cel. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/onas/Documents/brozura-CS.pdf>
- [4] ČASTORÁL, Zdeněk. Ekonomická kriminalita a management. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011, 352 s. ISBN 978-807-4520-051.
- [5] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. [cit. 2015-02-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>
- [6] EPRAVO. Soudní rozhodnutí. [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/>
- [7] GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. [online]. 2012 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.gibs.cz/>
- [8] GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. Zpráva činnosti 2013. [online]. 2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: http://www.gibs.cz/ostatni/zprava_cinnosti_2013.pdf
- [9] HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY. [online]. [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/hasicky-zachranny-sbor-ceske-republiky.aspx>
- [10] HORÁLEK, Petr. "Spravedlnost" mocných: kmotři a pěšáci českých mafií. 1. vyd. Krásná Lída: Marek Belza, 2010, 479 p. ISBN 80-871-1611-9.
- [11] LINHART, Petr a Radim ROUDNÝ. Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora. Vyd. 2. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, 233 s. ISBN 978-80-7395-252-5.
- [12] MINISTERSTVO VNITRA ČR. [online]. 2010 [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/ministerstvo-vnitra-ceske-republiky.aspx>
- [13] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. [online]. [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/index.html>

- [14] NADAČNÍ FOND PROTI KORUPCI. Definice korupce. [online]. [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: <http://www.nfpk.cz/>
- [15] NOVINKY. Vězeňská služba České republiky. [online]. [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/>
- [16] PARLAMENTNÍ LISTY. Názory a Petice. [online]. [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/>
- [17] PERNICA, Bohuslav. Závislost a nezávislost sektoru vnitřní bezpečnosti na schopnostech ozbrojených sil České republiky v letech 1993 - 2013. 2014.
- [18] POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/policie-cr.aspx>
- [19] SALVET, Leo. Kriminalita policistů České republiky. Praha: Linde, 2011, 256 s. ISBN 978-807-2018-499.
- [20] SCHEINOST, Miroslav a Vladimír BALOUN. Výzkum ekonomické kriminality [online]. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, 169 s. [cit. 2015-04-13]. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8031-5.
- [21] STATISTIKA & MY. O čem vypovídá skutečně regionální HDP. [online]. [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/>
- [22] STRAUS, Jiří a František VAVERA. Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 349 s. ISBN 978-807-3802-585.
- [23] ŠKODA, Jindřich. Zákon o policii s komentářem. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 396 s. ISBN 978-807-3801-601.
- [24] TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Co je to korupce. [online]. 2014 [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/>
- [25] TRESTNÍ ŘÍZENÍ. Výklad pojmu úřední osoba. [online]. 2009 [cit. 2014-11-11]. Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com/>
- [26] ÚŘAD PRO ZAHRANIČNÍ STYKY A INFORMACE. [online]. 2010 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.uzsi.cz/cz/>
- [27] Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

- [28] VÁLKA. Vybrané trendy globální bezpečnosti. [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: http://www.valka.cz/clanek_14431.html
- [29] VANTUCH, Pavel. Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury : k 1.8.2011. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 978-807-2636-778.
- [30] VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/>
- [31] VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ. Lineární regrese. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://www.vsb.cz/714/cs/>
- [32] Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- [33] Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- [34] Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů
- [35] Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník
- [36] ZÁKONY CENTRUM. Trestní zákoník. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik>
- [37] ZOUBEK, Vladimír. Lidská práva - globalizace - bezpečnost. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 510 s. ISBN 978-807-3800-260.
- [38] ŽEMLIČKA, Lubomír. Celní zákon a předpisy související v praxi. 1. vyd. Olomouc: Andragogos Agency (ANAG), 1998, 399 s. ISBN 80-856-4640-4.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Organizační struktura GIBS

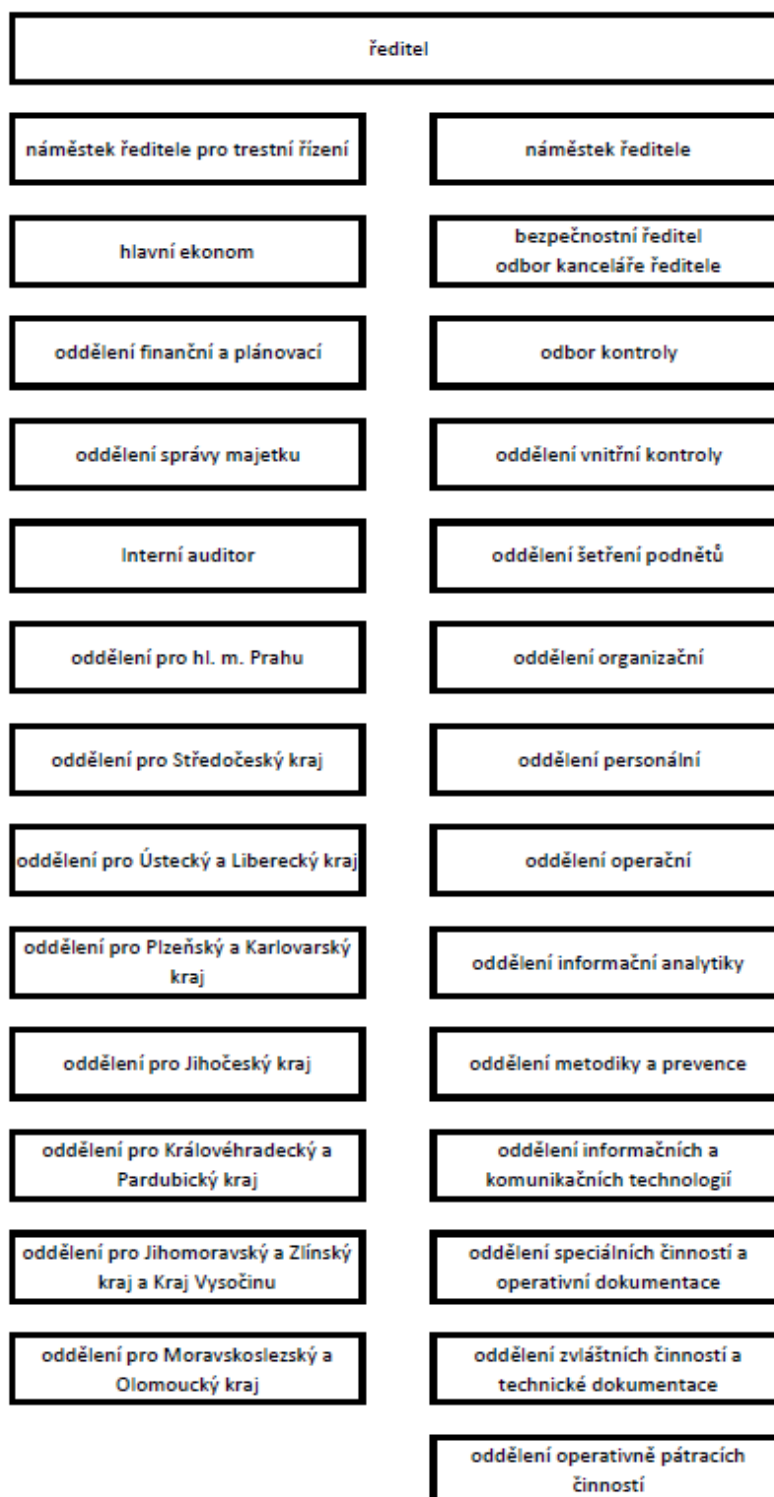
Příloha B: Údaje o krajích České republiky

Příloha C: Zpráva o výsledku zkráceného přípravného řízení

Příloha D: Trestní příkaz

Příloha A: Organizační struktura GIBS

ORGANIZAČNÍ STRUKTURA GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ k 1. 1. 2015

Zdroj: [7]

Příloha B: Údaje o krajích České republiky

Názvy krajů	Rozloha	Počet obcí	Počet obyvatel	Podíl nezaměst.	Počet trestných činů	HDP celkem v (mil. Kč)	Průměrný počet podnikatel.
hlavní město Praha	496 km ²		1 243 201	3,10%	82 005	1 016 162	240
Středočeský kraj	11 015 km ²	1 145	1 302 336	6,90%	37 350	447 830	219
Jihomoravský kraj	7 195 km ²	673	1 170 078	8,94%	29 811	445 225	243
Moravskoslezský kraj	5 427 km ²	300	1 224 000	10,47%	42 853	398 954	231
Ústecký kraj	5 335 km ²	354	825 120	11,47%	29 848	246 103	164
Jihočeský kraj	10 057 km ²	623	636 400	7,10%	15 020	210 509	157
Plzeňský kraj	7 561 km ²	501	573 469	6,45%	13 713	205 986	164
Olomoucký kraj	5 267 km ²	399	636 356	9,79%	14 768	190 587	151
Zlínský kraj	3 963 km ²	307	586 299	8,34%	9 197	193 226	165
Královohradecký kraj	4 759 km ²	448	551 909	9,31%	10 787	186 846	127
Kraj Vysočina	6 800 km ²	704	510 001	8,05%	8 761	167 028	135
Pardubický kraj	4 519 km ²	451	515 985	7,45%	9 092	161 404	138
Liberecký kraj	3 163 km ²	215	438 609	8,46%	13 963	132 939	99
Karlovarský kraj	3 314 km ²	132	301 726	9,33%	8 198	83 461	75

Zdroj: Vlastní zpracování [5]

Příloha C: Zpráva o výsledku zkráceného přípravného řízení

Generální inspekce
bezpečnostních sborů
11. oddělení, pracoviště Praha
Poštovní schránka 33
160 17 Praha 617

Č. j. GI-TC- /2014

Praha
Počet listů: 1

Městské státní zastupitelství v Praze
14. Října 2188/9
150 00 Praha 5

Zpráva o výsledku zkráceného přípravného řízení

Podle § 179c odstavec 1 trestního řádu předkládám zprávu o výsledku zkráceného přípravného řízení zahájeného dnem _____ proti podezřelému:

nstržm. L. C., nar. _____ trv. byt. _____, služebně zařazen na pozici, ve sl. poměru _____, OeC _____.

z přečinu krádeže podle ust. § 205 odst. 1, písm.a/,b/ tr. zákoníku,

neboť na základě zjištěných skutečností je dostatečně odůvodněn závěr, že:

- v blíže nezjištěné době od dne 1. 2. 2014 a nejpozději dne 13. 2. 2014 v pracovních dnech ve večerních hodinách v době od 18:00 hod. do 22:00 hodin v Praze 10, ul. _____ v objektu _____, v prostorách šatny užívané policisty _____ nacházející se v I. patře zadní části správní budovy, vedle autoparku, v úmyslu získat neoprávněný majetkový prospěch odcizil z neuzamčené šatní skříňky z uloženého oblečení opakovaně nejméně ve dvou případech finanční hotovost vždy po částkách 300.-Kč, v bankovkách v nominální hodnotě 100.-Kč a 200.-Kč, tedy celkem 600.-Kč ku škodě pošk. nstržm. M. O., nar. _____ a následně ze dvou uzamčených šatních skříněk, po násilném překonání jejich zabezpečení - uzamčení visacími zámky, a to vychýlením jezdce, při kterém dosáhl volné manipulace se západkou skříňky a po vyhnutí této západky, pak násilného otevření dveří skříňky z uloženého oblečení, prohledáním kapes taktických vest, uloženou finanční hotovost ve výši 1 200.-Kč, v nezjištěných bankovkách ku škodě pošk. nstržm. K. T., nar. _____ a finanční hotovost ve výši 500.-Kč, tedy 1 ks bankovky v nominální hodnotě 500.-Kč, ku škodě poškozeného nstržm. B. F., nar. _____, tedy si přisvojil cizí věc tím, že se jí zmocnil a způsobil tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatnou a čím spáchal vloupáním.

Zároveň Městského státního zástupce upozorňuji na to, že podezřelý v protokolu o výsledku podezřelého ze dne _____ 2014 souhlasil s podmíněným odložením podání návrhu na potrestání dle §179g odst.1 tr. řádu, k čemu se doznal, vzniklou škodu poškozeným uhradil, byly tak splněny podmínky k postupu dle § 179g trestního řádu.

Podezření odůvodňují tyto důkazy:

1. Záznam o zahájení úkonů trestního řízení	1
2. Úřední záznam o výjezdu ze dne 17.2.2014	2-3
3. Záznam o sdělení podezření	4
4. Předání informací dle § 37/2 z.č. 341/2011 Sb.	5-8
5. Protokol o vydání věci dle § 78 tr.ř.	9-10
6. Protokol o vydání věci dle § 78 tr.ř.	11-12
7. Protokol o výslechu podezř.	13-18
8. Úřední záznam dle § 158/6 tr.ř.	19-22
9. Úřední záznam o určení místa činu + 1 ks DVD –R	23-24
10. Úřední záznam dle § 158/6 tr.ř.	25-27
11. Úřední záznam dle § 158/6 tr.ř.	28-38
12. Úřední záznam dle § 158/6 tr.ř.	39-41
13. Úřední záznam dle § 158/6 tr.ř.	42-44
14. Úřední záznam dle § 158/6 tr.ř.	45-55
15. Úřední záznam dle § 158/6 tr.ř.	56-66
16. Úřední záznam dle § 158/6 tr.ř.	67-69
17. Poučení poškozeného v tr. řízení – P ČR, KŘP hl.m. Prahy	70-71
18. Výpis z osobního účtu na jméno u ČS, a.s.	72-76
19. Smlouva o úvěru na jméno od Home Credit, a.s.	77
20. Měsíční výpis kreditní karty na jméno od spol. Cetelem, a.s.	78
21. Úřední záznam	79
22. Výpis z registru vozidel	80-81
23. Plán služeb na měsíc únor 2014 (policisté:)	82-89
24. Výpis z evidenční karty policisty	90
25. Služební charakteristika	91-92
26. Služební hodnocení + přehled kázeňských trestů a odměn	93-98
27. Zprávou z místa bydlště	99
28. Opisem z evidence rejstříku trestů	100
29. Obžaloba MSZ v Praze č.j.	101-102
30. Zprávou o výsledku zkráceného trestního řízení ze dne 2014	103-104

policejní orgán 11.odd.GIBS Praha:
pplk.

Zdroj: [7]

ČESKÁ REPUBLIKA
TRESTNÍ PŘÍKAZ

Samosoudkyně Obvodního soudu pro Prahu vydala dne
2014 v Praze podle § 314e odst. 1 tr. řádu následující trestní příkaz:

Obviněný

nar.

, trvale

je v i n e n, ž e

přesně nezjištěný den od 1.2.2014 do 13.2.2014 ve večerních hodinách v době od 18:00 hod. do 22:00 hod. v prostorách šatny užívané policisty služebně zařazenými na nacházející se v 1. patře zadní části správní budovy v objektu jednotky krajského ředitelství police hl. města Prahy v Praze, odcizil z nezamčené šatní skříňky opakovaně nejméně ve dvou případech finanční hotovost vždy ve výši 300,- Kč, a to v bankovkách v nominální hodnotě 100,- Kč a 200,- Kč, tedy celkem 600,- Kč ku škodě, a ze dvou uzamčených šatních skříňek po násilném překonání jejich zabezpečení vychýlením jezdece a vyhnutí západky, zde uloženou finanční hotovost ve výši 1.200,- Kč ke škodě, a ve výši 500,- Kč v počtu jedné bankovky nominální hodnoty 500,- Kč ke škodě

t e d y přisvojil si cizí věc tím, že se jí zmocnil a čin spáchal vloupáním,

č í m ž s p á c h a l

přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku,

a odsuzuje se

podle § 205 odst. 1 tr. zákoníku s přihlédnutím k § 314e odst. 2 tr. ř. k trestu odnětí svobody
v **trvání 9 (devět) měsíců.**

Podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku se výkon tohoto trestu podmíněně
odkládá na zkušební dobu v trvání **2 (dva) roky.**

Poučení: Proti tomuto trestnímu příkazu lze do osmi dnů od jeho doručení podat u zdejšího soudu odpor. Právo podat odpor nenáleží poškozenému. Pokud je odpor podán včas a oprávněnou osobou, trestní příkaz se ruší a ve věci bude nařízeno hlavní líčení. Při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu. Nebude-li odpor řádně a včas podán, trestní příkaz se stane pravomocným a vykonatelným. V případě, obviněný odpor nepodá, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení.

V Praze dne . 2014

JUDr.
samosoudkyně

Za správnost vyhotovení:

Zdroj:[7]